

Батыс Қазақстан облысы Ақжайық ауданының 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламасын бекіту туралы

Батыс Қазақстан облысы Ақжайық аудандық мәслихатының 2024 жылғы 23 тамыздағы № 20-2 шешімі

Қазақстан Республикасының Экология кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес Ақжайық аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. Батыс Қазақстан облысы Ақжайық ауданының 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарлама осы шешімнің қосымшасына сәйкес бекітілсін.

2. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Мәслихат төрағасы

С.Сиражев

Ақжайық аудандық мәслихатының
2024 жылғы 23 тамыздағы
№20-2 шешіміне қосымша

Батыс Қазақстан облысы Ақжайық ауданының 2024-2028 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарлама

Мазмұны

ГЛОССАРИЙ

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

БАҒДАРЛАМА ПАСПОРТЫ

КІРІСПЕ

1. КӘСІПОРЫН ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

1.1. Кәсіпорын орналасқан аумақтың сипаттамасы

2. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАУ

2.1. Өңірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін бағалау

2.2. Қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі бойынша жалпы

мәліметтер

2.3. Ақжайық ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалар

2.3.1 Жинақтау және бөлек жинау, шығарумен қамту

2.3.2. Сұрыптау және өңдеу

2.3.3. Көму

2.3.4. Қалдықтардың көлемі мен құрамы туралы деректерді жинау және жүйелеу

2.4. Қалдықтардың ағымдағы жағдайының сандық және сапалық көрсеткіштері

3. ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН ТҮРЛЕРІН ТАЛДАУ ЖӘНЕ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ

4. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАУ

БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ

5. РАЦИОНАЛДЫ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗ КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ

БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗАҢНАМАНЫҢ ТАЛАПТАРЫ

5.1. Жергілікті атқарушы органдардың коммуналдық қалдықтарды басқарудағы құзыреті

5.2. Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі басқа субъектілердің талаптары мен міндеттері

6. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫҢ ЛАСТАНУ ДЕҢГЕЙІН БАҒАЛАУ

7. ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҚСАТТАРЫ, МІНДЕТТЕРІ

ЖӘНЕ НЫСАНАЛЫ КӨРСЕТКІШТЕРІ

8. МАҚСАТ ПЕН МІНДЕТТЕРГЕ ЖЕТУДІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, ЖОЛДАРЫ

9. ХАЛЫҚТЫ ҚАЛДЫҚТАРДЫ ЖИНАУ ЖӘНЕ ТҮЗУ ҚЫЗМЕТТЕРІМЕН ҚАМТУ

10. ЭКОНОМИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕЛГЕН ТАРИФТЕРДІ БЕКІТУ

11. ЖИНАЛАТЫН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ КӨЛЕМІ МЕН ЕРЕКШЕЛІГІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ КОНТЕЙНЕРЛІК АЛАҢДАРДЫ САНИТАРЛЫҚ НОРМАЛАРҒА СӘЙКЕС КЕЛТІРУ; ЖАҢА КОНТЕЙНЕРЛЕРДІ АУЫСТЫРУ ЖӘНЕ ОРНАТУ

11.1. Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін жетілдіру бойынша шаралар

11.2. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету шаралары

11.3. Коммуналдық қалдықтарды басқару мәселелері бойынша халықтың хабардар болуын арттыру және барлық мүдделі тараптардың өзара іс-қимылын күшейту шаралары

12. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР

13. КӘСПОРЫНДА ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

БОЙЫНША ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ

14. КҮТІЛЕТІН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕР

1- қосымша Ауылдық округтер бөлінісінде коммуналдық қалдықтардың түзілу нормалары

және контейнерлер мен қоқыс таситын көліктердің қажеттілігі жөніндегі мәліметтер

2-қосымша Бағдарламаны жүзеге асыру жоспары

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

ГЛОССАРИЙ

Осы құжатта келесі терминдердің анықтамалары сәйкесінше пайдаланылады:

Қалдықтарды басқару бағдарламасы (ҚББ) – иерархия қағидатына сәйкес әзірленген және пайда болған және (немесе) үшінші тұлғалардан алынған қалдықтардың көлемі мен құрамы, оларды жинақтау, жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, қалпына келтіру және қалпына келтіру әдістері туралы ақпаратты қамтуы тиіс, кәдеге жарату, сондай-ақ қалдықтардың түзілуін азайту, оларды қайта пайдалану, кәдеге жарату және кәдеге жарату үлесін ұлғайту бойынша ұсынылатын шаралардың сипаттамасы;

Қалдықтар – процесс барысында пайда болатын кез келген заттар, материалдар немесе заттар өндіру, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету немесе тұтыну процесінде (соның ішінде тұтыну қорларын жоғалтқан тауарлар);

Қалдықтарды жою - қалдықтарды көму және жою жөніндегі операциялар;

Қалдықтарды залалсыздандыру – қалдықтардың қауіпті қасиеттерін механикалық, физико-химиялық немесе биологиялық өңдеу арқылы азайту немесе жою;

Қалдықтарды кәдеге жарату – қалдықтарды қайталама материалдық немесе энергетикалық ресурстар ретінде пайдалану;

Қалдықтарды сақтау – қалдықтарды кейіннен кәдеге жарату, қайта өңдеу және (немесе) кәдеге жарату үшін арнайы бөлінген орындарда сақтау;

Қалдықтарды сыныптау – қалдықтарды қоршаған ортаға және адам денсаулығына қауіптілігіне сәйкес деңгейлерге жатқызу тәртібі;

Қалдықтарды уақытша сақтау - қызметі нәтижесінде түзілетін өндіріс және тұтыну қалдықтарын уақытша сақтау орындарында және жобалық құжаттамада белгіленген мерзімдерде (бірақ алты айдан аспайтын) кейіннен оларды беру үшін сақтауы, өңдеуге немесе кәдеге жаратуға болмайтын қалдықтарды кәдеге жаратуды, қайта өңдеуді және кәдеге жаратуды жүзеге асыратын ұйымдар;

Қалдықтарды сыныптауыш – қалдықтарды сыныптау нәтижелерін қамтитын қолданбалы сипаттағы ақпараттық-анықтамалық құжат;

Қалдықтарды басқару – қалдықтармен байланысты қызмет, соның ішінде

қалдықтардың түзілуін болдырмау және азайту, қалдықтарды есепке алу және бақылау, жинақтау, сондай-ақ қалдықтарды жинау, өңдеу, кәдеге жарату, залалсыздандыру, тасымалдау, сақтау (қоймалау) және кәдеге жарату;

Қалдықтарды өңдеу – мақсатына қарамастан қалдықтарды өнімге, материалдарға немесе заттарға қайта өңдеу операциялары. Қайта өңдеу кезінде қалдықтарға әсер

етудің механикалық, химиялық және (немесе) биологиялық әдістері қолданылуы мүмкін;

Қалдықтардың иерархиясын сақтау – қалдықтарды өндірушілер мен меншік иелерінің, яғни қалдықтардың түзілуін болдырмау, қалдықтарды қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, қайта өңдеу және қалдықтарды кәдеге жарату;

Қалдықтарды сұрыптау – қалдықтарды түрлері және (немесе) фракциялары бойынша бөлу жөніндегі операциялар, жекелеген критерийлер бойынша бөлек жүзеге асырылады немесе қалдықтар жиналғанға дейін, жинау процесінде және (немесе) қалпына келтіру немесе кәдеге жарату орындарында жинақталған кезде.

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

ЖҚҰЖ	"Жасыл Қазақстан" ұлттық жобасы
ҚР	Қазақстан Республикасы
ҚР ЭК	Қазақстан Республикасының Экология кодексі
ІКҚ	Ірі көлемді қалдықтар
ҚРЖЭКТ	Қазақстан Республикасының "Жасыл экономикаға" көшу тұжырымдамасы
КА	Контейнер алаңы
ЖАО	Жергілікті атқарушы органдар
ҚСК	Қалдықтарды сұрыптау кешені
ХЖТжИЖО	"Халықаралық жасыл технологиялар және инвестициялық жобалар орталығы" коммерциялық емес акционерлік қоғамы
ҚР ЭГжТРМ	Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі
ҚОҚ	Қоршаған ортаны қорғау
Ақжайық аудандық ТҮКШЖКЖАЖ бөлімі	Ақжайық аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі
ЭЭЖҚ	Электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары
Бағдарлама	Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы
ЖСҚ	Жобалық-сметалық құжаттама
ҚСҚ	Құрамында сынап бар қалдықтар
ҚТҚ	Қатты тұрмыстық қалдықтар
ЖШС	Жауапкершілігі шектеулі серіктестік
БҚО ТРжТБРБ	Батыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы
ЖТ	Жеке тұлғалар
ЗТ	Занды тұлға
ЖК	Жеке кәсіпкер

БАҒДАРЛАМА ПАСПОРТЫ

Атауы	"Ақжайық аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесінің коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы
Бағдарламаны әзірлеуге негіздеме	Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ Экология кодексі
Бағдарламаны әзірлеуге жауапты мемлекеттік орган	"Ақжайық аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі
Негізгі әзірлеуші	"ЭКО-ӨНДІРІС" мүгедектер ұйымы" қоғамдық бірлестігі
Бағдарлама мақсаты	Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру және сапасын арттыру, Ақжайық ауданының тұрғындары үшін қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметінің сапасын арттыру.
Бағдарламаның міндеттері	<ol style="list-style-type: none"> 1) Халықты қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен толық қамтуды қамтамасыз ету үшін коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту; 2) Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін жетілдіру; 3) Спецификалық (тамақ, құрылыс және ірі көлемді қалдықтар, электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары және т.б.) қоса алғанда, коммуналдық қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту; 4) Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз көмуді қамтамасыз ету; 5) Коммуналдық қалдықтарды өздігінен өңдеу мәселелері бойынша халықтың хабардарлығын арттыру және барлық мүдделі тараптардың өзара іс-қимылын күшейту.
Күтілетін нәтижелер	<p>коммуналдық қалдықтарды басқару саласында көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру;</p> <p>коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау, сұрыптау және қайта өңдеу көлемін ұлғайту;</p> <p>коммуналдық қалдықтардың қоршаған ортаға кері әсері барынша азайту;</p> <p>Ақжайық ауданының коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мақсатты көрсеткіштерін жақсарту.</p>
Кезең	2024–2028 жылдар
Қаржыландыру көлемі	Қаржыландыру көлемі тиісті кезеңде коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы іс-шараларды қаржыландыру үшін жергілікті атқарушы органдарға берілетін бюджет қаражатының көлеміне байланысты айқындалады.
	Ақжайық ауданы әкімдігі; Ақжайық аудандық ТҮКШЖКЖАЖ бөлімі; мәслихат; қоғамдық кеңес;

Бағдарламаны орындаушылар

коммуналдық қалдықтарды жинау, шығару, қалпына келтіру және кәдеге жарату жөніндегі субъектілер; мемлекеттік мекемелер; әлеуметтік нысандар; заңды тұлғалар; жеке кәсіпкерлер; үкіметтік емес ұйымдар, халық және басқа да мүдделі тұлғалар.

КІРІСПЕ

Қалдықтарды басқару бағдарламасын "Ақжайық аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі үшін "Мүгедектер ұйымы ЭКО-ӨНДІРІС" қоғамдық бірлестігі әзірлеген.

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеудегі ағымдағы жағдайды талдауды және коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру бойынша мақсатты көрсеткіштерге қол жеткізуге бағытталған шаралар кешенін қамтитын стратегиялық құжат болып табылады.

Осы Бағдарламаны әзірлеу барысында Батыс Қазақстан облысы Ақжайық ауданындағы коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеудің ағымдағы жағдайы талданып, коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу секторын дамытудың проблемалары мен перспективалары айқындалып, коммуналдық қалдықтарды басқаруды жақсарту бойынша кешенді шаралар ұсынылды.

Бағдарлама ұлттық стратегиялық, бағдарламалық және тұжырымдамалық құжаттардың басымдықтарын, сондай-ақ халықаралық тәжірибені ескере отырып әзірленді.

Бағдарламаны іске асыру коммуналдық қалдықтарды басқару саласында көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға, коммуналдық қалдықтарды жинау, сұрыптау және қайта өңдеу көлемін арттыруға, коммуналдық қалдықтардың қоршаған ортаға теріс әсерін барынша азайтуға, Ақжайық ауданының коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы нысаналы көрсеткіштерін жақсартуға мүмкіндік береді.

Бағдарлама өндірістік және тұтыну қалдықтарымен жұмыс істеу саласындағы қолданыстағы нормативтік құқықтық актілердің негізінде әзірленген:

- Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI Экология кодексі;

- "Қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м. а. 2021 жылғы 09 тамыздағы №318 бұйрығы;

- "Қалдықтар сыныптауышын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м. а. 2021 жылғы 06 тамыздағы № 314 бұйрығы;

- "Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттерін есептеу әдістемесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 22 маусымдағы № 206 бұйрғыы.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінде айқындалған мағынадағы негізгі ұғымдар:

- 1) жоспарлы кезең – Бағдарлама әзірленген 3 жылдан аспайтын кезең;
- 2) қалдықтардың басым түрлері – қалдықтардың түрлері, пайда болуының алдын алу және жоспарлы мерзімде қалпына келтіру қоршаған ортаға антропогендік жүктемені азайту тұрғысынан тиімдірек болатын үлестің ұлғаюы.

Бағдарлама ұзақтығы 2024-2028 жылдар.

1. КӘСПОРЫН ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

Тапсырыс беруші: "Ақжайық аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі.

БСН 060240006829.

Заңды мекенжайы: Батыс Қазақстан облысы, Ақжайық ауданы, Чапаев ауылы, Д.Қонаев көшесі, 70 үй.

Негізгі қызмет түрі: тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты басқару.

Меншік нысаны: мемлекеттік.

1.1. Кәсіпорын орналасқан аумақтың сипаттамасы

Ақжайық ауданы— Қазақстанның Батыс Қазақстан облысындағы екінші деңгейдегі әкімшілік-аумақтық бірлік.

"Ақжайық аудандық тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі Батыс Қазақстан облысында орналасқан. Координаты 49,599084, 51,521813.

Ауданның әкімшілік орталығы — Чапаев ауылы. Аудан орталығынан, облыс орталығы - Орал қаласына дейінгі арақашықтық 125 км. Ауданда 18 ауылдық округтер бар.

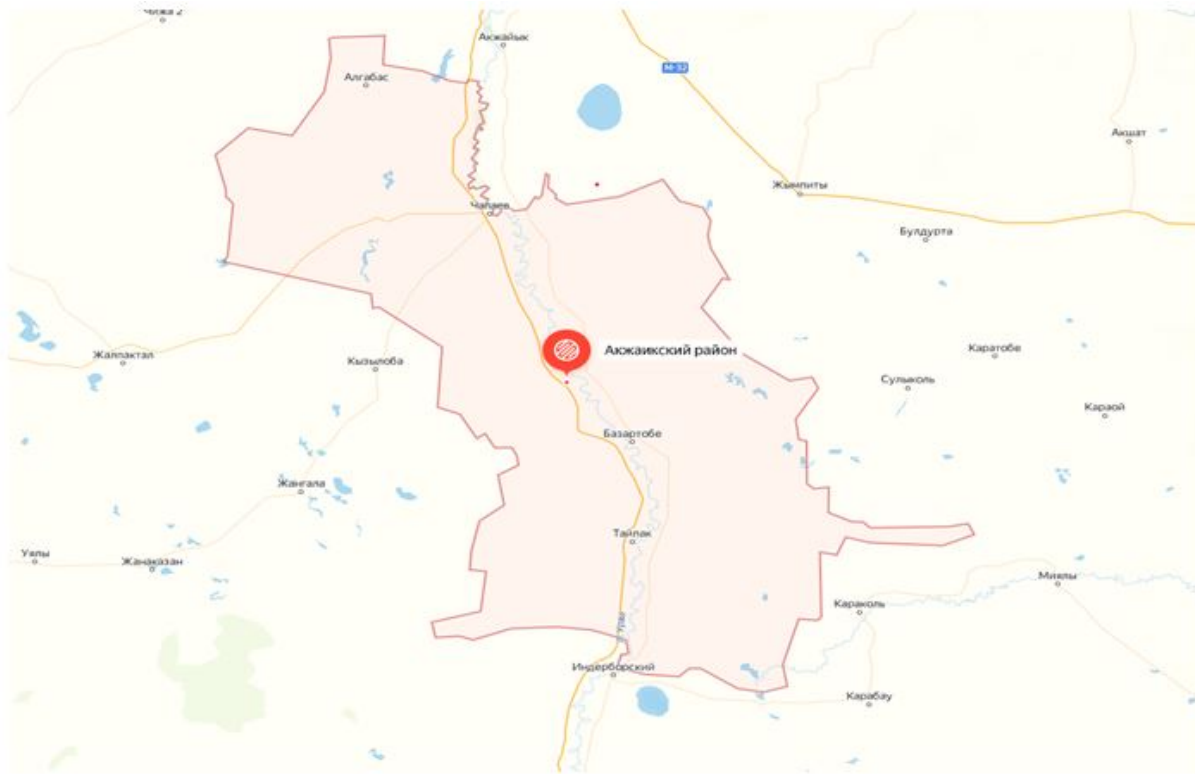
Ақжайық ауданы Каспий маңы ойпатының аумағында орналасқан. Аумақтың рельефі - мезо және микрорельефтері бар сәл толқынды жазық. Ең ірі өзен-Жайық өзені (жалпы ұзындығы 279 км).

Территорияның климаты күрт континенттік, қыста күн райы суық және жазы құрғақ, ыстық болып келеді. Зерттеу аймағы құрғақ дала зонасында орналасқан. Климаттық шағын аудан (ҚР ҚЖ 2.04-01-2017). Ең суық бес күндік кезеңнің болжамды температурасы- минус 29,6 °С. Стандартты қар жүктемесі- 0,70 кПа. Стандартты жел жылдамдығы- 0,38 кПа. Саздар мен саздақтардың маусымдық қатуының стандартты тереңдігі- 1,45 м. Нөлдік изотерманың топыраққа енуінің максималды тереңдігі- 2,3 м.

Аумақтың сейсмикалық деңгейі- 6 балл, сейсмикалық қасиеттері бойынша топырақ жағдайының түрі II.

1.1-сурет

Ақжайық ауданының орнын көрсететін ситуациялық карта-схема.

2. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАУ

2.1. Өңірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін бағалау

Ақжайық ауданының халқы 37 137 адамды құрайды. Соңғы 2 жылдағы халықтың жылдық өсуі шамамен 1-2% құрайды.

Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің (бұдан әрі – ҚР ЭГжТРМ) деректеріне сәйкес Қазақстанда жыл сайын 4,5-5 млн. қатты тұрмыстық қалдықтар (бұдан әрі – ҚТҚ) түзіледі. Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару жыл сайын 3,5 - 4,0 млн. тоннаны құрайды.

ҚР ЭГЖТРМ-нің 2021 жылғы деректеріне сәйкес бүкіл республика бойынша ҚТҚ жинау және шығару қызметтерімен халықтың 82%-ы, Батыс Қазақстан облысы бойынша – 74,8% қамтамасыз етілген.

Қазақстан Республикасы, Батыс Қазақстан облысы және Ақжайық ауданы бойынша 2021-2023 жылдары коммуналдық қалдықтарды /ҚТҚ жинау (қалыптастыру), қайта өңдеу және көму

1-кесте

№	Атауы	Өлшем бірлік	Жылдар		
			2021	2022	2023
1	Жинау (пайда болу)				
1.1	Қазақстан Республикасы	мың.тонна	3 674,025	3 441,600	4 006,400
1.2	Батыс Қазақстан облысы	мың.тонна	162,908	181,151	181,153
1.3	Ақжайық ауданы	мың.тонна	19,6	19,9	20,6
2	Қайта өңдеу				
2.1	Қазақстан Республикасы	%	14,9	18,6	21,1
2.2	Батыс Қазақстан облысы	%	10,0	10,0	10,7
2.3	Ақжайық ауданы	%	0,6	0,1	0,1
3	Көму				
3.1	Батыс Қазақстан облысы	мың.тонна	160, 090	183,120	169, 064
3.2	Ақжайық ауданы	мың.тонна	19,6	19,9	20,6

Ақжайық ауданында коммуналдық қалдықтардың пайда болу көздері-жеке үй шаруашылықтары, кеңсе ғимараттары, коммерциялық кәсіпорындар, өнеркәсіптік кәсіпорындар мен қоғамдық ұйымдар, балабақшалар, мектептер, ауруханалар, ауыл шаруашылығы субъектілері, сауда мекемелері, сауда нүктелері мен базарлар және коммуналдық қалдықтардың пайда болуының басқа да орындары.

Қалдықтардың пайда болуының негізгі үлесі үй шаруашылықтарының қалдықтарына тиесілі (83,8%), 15,3% - өндіріс қалдықтары (тұрмыстық қалдықтарға тең), 0,8% - көшелерден жиналған қоқыс, 0,1% - нарық қалдықтары.

Пайда болған коммуналдық қалдықтардың 93% - дан астамы ҚТҚ полигондарында көміледі.

2.2. Қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі бойынша жалпы мәліметтер

Қалдықтармен жұмыс істеу проблемалары осы аумақ үшін қажетті инфрақұрылымның болмауына немесе жеткіліксіз дамуына байланысты шешілмеген болып табылады. Бағдарлама құрастыру пункттері мен тасымалдау жүйелерін қоса алғанда, инфрақұрылымды жаңғыртуға

және салуға қаражат бөлуді көздейді. Ауданда ҚТҚ сұрыптауға арналған 140 контейнер бар (оның ішінде 30 резервте), нормасы 162 дана, торлы контейнерлер -75 дана және құрамында сынап бар қалдықтарға арналған 2 алаң. 1 ГАЗ-53 қоқыс тасығыш (2019 жылы шығарылған, қазіргі уақытта жұмыс істейді), 1 ассенизатор-машина бар. 1 ГАЗ-53 қоқыс тасығышы жұмыс істемей тұр. Қоқыс таситын көліктердің нормативтік қажеттілігі 19 дана. Контейнерлер мен қоқыс таситын көліктерге нормативтік қажеттіліктің есебі №1 қосымшада қоса беріледі.

Контейнерлік контейнерлер туралы ақпарат

2-кесте

№	Ауылдық округтердің атауы	ҚТҚ контейнерлері	Тор түріндегі контейнер
1.	Ақжол ауылдық округі	-	3
2.	Ақсуат ауылдық округі	-	2
3.	Алмалы ауылдық округі	-	3
4.	Алғабас ауылдық округі	-	3
5.	Базаршолан ауылдық округі	-	3
6.	Базартөбе ауылдық округі	2	3
7.	Бударин ауылдық округі	10	5
8.	Құрайлысай ауылдық округі		3
9.	Қарауылтөбе ауылдық округі	-	3
10.	Қабыршақты ауылдық округі	-	1
11.	Көнекеткен ауылдық округі	-	3
12.	Есенсай ауылдық округі	-	3
13.	Жамбыл ауылдық округі	4	3
14.	Жаңабұлақ ауылдық округі	-	3
15.	Мерген ауылдық округі		3
16.	Сарытоғай ауылдық округі	-	3
17.	Тайпак ауылдық округі	10	10
18.	Чапаев ауылдық округі	84 (30 резерв)	18

Қалдықтар туралы мәліметтерге шолу

Бұл бөлімде объектіде пайда болатын және (немесе) үшінші тұлғалардан алынатын қалдықтардың барлық түрлерін, сондай-ақ жинақталған қалдықтар мен көмуге ұшыраған қалдықтарды сипаттай отырып, көлемі мен құрамы, түзілудің орташа жылдамдығы (т/жыл), жіктелуі, жинақтау, жинау, қалдықтарды тасымалдау, залалсыздандыру, қалпына келтіру және жою тәсілдері туралы мәліметтерді қоса отырып, қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйіне баға берілген.

Өндіріс және тұтыну қалдықтары-бұл өндірістік және басқа қызмет барысында немесе аяқталғаннан кейін пайда болатын өнімнің қалдықтары, соның ішінде өнімді тұтыну. Тиісінше қалдықтар өндіріс пен тұтыну қалдықтарына ажыратылады:

Өндіріс қалдықтарына өнім өндіру, жұмыстарды (қызметтерді) орындау процесінде пайда болған және бастапқы тұтыну қасиеттерін толық немесе ішінара жоғалтқан шикізаттың, материалдардың, заттардың, бұйымдардың қалдықтары жатады. Өндіріс қалдықтарына сондай-ақ өндіріс процесінде түзілетін, осы өндірісте қолданылмайтын ілеспе заттар (қосалқы өндіріс қалдықтары) жатады.

Тұтыну қалдықтарына қоғамдық және жеке тұтыну (тіршілік әрекеті), процестеріндегі физикалық немесе моральдық тозу нәтижесінде тікелей немесе жанама мақсатта пайдалану үшін өзінің бастапқы тұтыну қасиеттерін ішінара немесе толығымен жоғалтқан заттардың, материалдардың, заттардың, бұйымдардың, тауарлардың қалдықтары жатады.

Қалдықтарды басқару деп қалдықтар пайда болған сәттен бастап түпкілікті жойылғанға дейін оларға қатысты жүзеге асырылатын операциялар түсініледі.

Қалдықтарды басқару операцияларына мыналар жатады:

- 1) қалдықтар пайда болған жерде олардың жинақталуы;
- 2) Қалдықтарды жинау;
- 3) Қалдықтарды тасымалдау;
- 4) Қалдықтарды қалпына келтіру;
- 5) Қалдықтарды жою; осы тармақтың 1), 2), 4) және 5) тармақшаларында көзделген операцияларды жүзеге асыру процесінде орындалатын қосалқы операциялар;
- 6) қалдықтарды жинау, тасымалдау, қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі операцияларға байқаулар жүргізу;
- 7) жойылған (жабық, пайдаланудан шығарылған) қалдықтарды жою объектілеріне қызмет көрсету жөніндегі қызмет.

Ұй шаруашылықтарын қоспағанда, қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын адамдар тиісті қызметті жүзеге асыру кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге енгізілген қалдықтарды басқару саласындағы ұлттық стандарттарды сақтауға міндетті. Осындай ұлттық стандарттарда көзделген талаптарды бұзу ҚР заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Үй шаруашылықтарын қоспағанда, қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын адамдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен қалдықтарды басқару жөніндегі есептілікті ұсынуға міндетті.

Адамның өндірістік және тіршілік әрекеті процесінде өндіріс пен тұтыну қалдықтарының әртүрлі түрлері пайда болады, олар қоршаған ортаға зиянды әсер етудің ықтимал көздеріне айналуы мүмкін.

Аумақты қалыпты санитарлық күтіп ұстауды қамтамасыз ету үшін өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинау, уақытша сақтау, тасымалдау және көму мәселелері ерекше өзекті болып отыр.

Пайда болған коммуналдық қалдықтардың 93% - дан астамы ҚТҚ полигонында көміледі. Полигонда көмілген қалдықтардың көлемі жыл сайын артып келеді.

Ақжайық ауданы бойынша ҚТҚ өңдеу бойынша ресми мәліметтер жоқ.

2.3. Ақжайық ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалары

Батыс Қазақстан облысы Ақжайық аудандық мәслихатының 2023 жылғы 17 сәуірдегі № 2-7 шешімі бойынша. Батыс Қазақстан облысының Әділет департаментінде 2023 жылғы 20 сәуірде №7147-07 болып тіркелді.

3-кесте

Коммуналдық қалдықтар жинақталатын объектілердің түрлері	Есептік бірлік	Жылдық нормасы 1 есептік бірлікке, м3
Жайлы және жайлы емес үйлер	1 тұрғын	0,91
Жатақханалар, интернаттар, балалар үйлері, қарттар үйлері және сол сияқтылар	1 орын	1,13
Қонақ үйлер, санаторийлер, демалыс үйлері	1 орын	1,13
Балабақшалар, бөбекжай және басқа да мектепке дейінгі мекемелер	1 орын	0,4
Мекемелер, ұйымдар, офистер, кеңселер, банктер, байланыс бөлімшелері	1 қызметкер	0,22
Емханалар, медициналық орталықтар	1 келіп кету	0,04
Ауруханалар, өзге де емдеу-сауықтыру мекемелері	1 төсек-орын	2,06
Мектептер және өзге де оқу орындары	1 оқушы	0,1
Мейрамханалар, дәмханалар, басқа ойын-сауық орындары және қоғамдық тамақтану мекемелері	1 отыратын орын	1,16

Театрлар, кинотеатрлар, концерт залдары, түнгі клубтар, ойынханалар, ойын автоматтарының залы, интернет-кафелер, компьютерлік клубтар	1 отыратын орын	0,18
Мұражайлар, көрмелер	Жалпы ауданы 1 м2	0,13
Стадиондар, спорт алаңдары	Жоба бойынша 1 орын	0,13
Спорт, би және ойын залдары	Жалпы алаңы 1 м2	0,21
Азық-түлік және өнеркәсіп-тауар дүкендері, аралас дүкендер	Сауда алаңы 1 м2	0,8
Машиналардан сату	Сауда орнының 1 м2	0
Базарлар, сауда павильондары, дүңгіршектер, сөрелер	Сауда алаңы 1 м2	0,9

2.3.1. Жинақтау және бөлек жинау, шығарумен қамту

Ақжайық ауданында коммуналдық қалдықтарды жинақтау және жинау екі жолмен жүзеге асырылады:

- контейнерлік алаңдарда орналасқан контейнерлерде;
- контейнерсіз (ыдыссыз) әдіспен - аумақты аралау және кесте бойынша белгіленген орындарда орналастырылатын пакеттердегі/қаптардағы қалдықтарды жинау жолымен. Контейнерсіз әкету жеке секторда жүзеге асырылады.

Контейнерлік алаңдарда қалдықтарды бөлек жинау енгізілмеген.

Кейбір КА жөндеуді талап етеді, өйткені қоршаулар, қатты жабын жоқ, контейнерлер ескірген, ұсақталған және ауыстыруды талап етеді.

КА айналасында құрылыс қалдықтарын, ірі көлемді қалдықтарды (бұдан әрі - ІКҚ), электрондық және электр жабдықтары қалдықтарын (бұдан әрі - ЭЭЖҚ) рұқсатсыз жинау байқалады. КА қалдықтарын заңсыз жинау ауданның кең тараған проблемасы болып табылады, сыртқы түрін едәуір нашарлатады және халықтың шағымдарының негізгі себебі болып табылады.

Бөлек жиналған қалдықтарды қоспағанда, контейнерлік алаңдардан шығарылған барлық коммуналдық қалдықтар ҚТҚ полигонында сұрыптаусыз көміледі, бұл ҚР ЭК талаптарына сәйкес келмейді. Жақын арада ҚТҚ полигонының құрылысын жүзеге асыру қажет. Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін енгізу, пластик, шыны және қағаз сияқты қалдықтарды бөлек жинау үшін контейнерлер орнату.

Қалдықтарды шығару жөніндегі қолда бар автокөлік туралы мәліметтер:

Ауданда қалдықтарды шығару үшін: 1 Газ-53 қоқыс тасығышы (2019 жылы шығарылған) және 1 ассенизатор машина қазіргі уақытта жұмыс істейді, 1 Газ-53 қоқыс тасығышы жұмыс істемей тұр.

2.3.2. Сұрыптау және өңдеу

Негізінен, ҚР көптеген қалаларындағы сияқты Ақжайық ауданында да қағаз, картон, пластик, шыны, құрамында сынап бар қалдықтар өңделеді.

Тұрғындардан қайталама шикізатты қабылдаудың бірнеше пункттері бар (2-3 бірлік) стационарлық вагондар түрінде. Мұндай пункттерде пластик, қағаз және картон қалдықтары қабылданады.

Қайталама шикізатты жинау және қайта өңдеу жөніндегі компаниялар бөлек жиналған қайталама шикізатты жинау мақсатында ауданда орналасқан заңды тұлғалармен белсенді өзара іс-қимыл жасайды.

Бөлек жиналған пластик, қағаз және картон ірі жинаушыларға немесе тікелей өңдеушілерге тапсырылады.

Қайта өңдеу кәсіпорындарында пластик жуылады, қажетті фракцияға дейін ұсақталады және флекстер алынады.

Сондай-ақ макулатура жиналады, нығыздалады және облыстағы ірі коллекторларға немесе өңдеушілерге жеткізіледі немесе басқа аймақтарға жөнелтіледі.

ЭЭЖҚ халықтан жиналмайды. ЭЭЖҚ заңды тұлғалардан жиналады және мамандандырылған кәсіпорындарға беріледі. ЭЭЖҚ бойынша компаниялар оларды одан әрі кәдеге жарату үшін электрондық және электр жабдықтарын, шығыс материалдары мен жинақтауыштарын өңдеумен айналысады. Сондай-ақ жабдықтар мен жинақтауыштарды қайта пайдалану мүмкіндігі де тәжірибеде қолданылады. Әдетте, қайталама шикізатты бөлек жинауды, сұрыптауды және қайта өңдеуді жүзеге асыратын компаниялар жиналған және қайта өңделген қалдықтар туралы есептілікті ұсынбайды, осыған байланысты қалдықтарды қайта өңдеу жөніндегі қолда бар статистика қалдықтарды қайта өңдеу туралы нақты деректерді көрсетпеуі мүмкін. Қалдықтарды жинау және қайта өңдеу саласындағы статистиканы, оның ішінде қалдықтарды жинау және қайта өңдеу бойынша шағын және орта бизнес өкілдерімен ақпараттық жұмыс жүргізу жолымен жетілдіру қажет.

2.3.3. Көму

Ақжайық ауданында коммуналдық қалдықтарды басқарудың басым тәсілі оларды ҚТҚ полигонында көму болып табылады.

Ақжайық ауданының Чапаев ауылындағы қолданыстағы қоқыс полигоны ауыл тұрғындарының қалдықтарын сыйдырмайды және айналасында 200-300 метрге дейінгі радиуста барған сайын жаңа аумақтарды басып алады. Тұрғындар қоқыс тастайтын жердің үнемі жанып тұруына алаңдаушылық білдіріп отыр. Полигон тозған, жаңасын салу керек. Бірақ оған облыс бюджетінен ақша бөлінбеді. БҚО ТРЖТБРБ түсіндіргендей, қоқыс мәселесі барлық аудандар үшін өзекті - облыс бойынша 147 қоқыс үйіндісінің 2-уі ғана санитарлық және экологиялық нормаларға сәйкес келеді. Чапаев ауылынан бір шақырым жерде орналасқан ҚТҚ полигоны шамамен 10,0862

гектар аумақты алып жатыр. Оның айналасына қоршау орнатылғанымен, оның сыртында жүздеген метр айналасына тұрмыстық қалдықтар, иттердің мәйіттері және ірі қара малдың қалдықтары шашылған. Қоқыс үйіндісі жанып, бүкіл далаға көгілдір түтін жайылып жатыр. Барлық жерде апатты қоқыс үйінділері пайда болады.

Контейнерлік алаңдардан шығарылған коммуналдық қалдықтар полигон аумағында түсіріледі, олар трактормен оқшауланады және тығыздалады. Полигондағы қалдықтар сұрыпталмайды, демек орналастырылатын қалдықтарда құрамында сынап бар, уытты және басқа да қауіпті фракциялардың болуын бақылау жүзеге асырылмайды. Пластикалық, шыны жуу, құрылыс, тамақ қалдықтарын көмуге тыйым салу және міндетті сұрыптау бойынша ҚР ЭК талаптары сақталмайды.

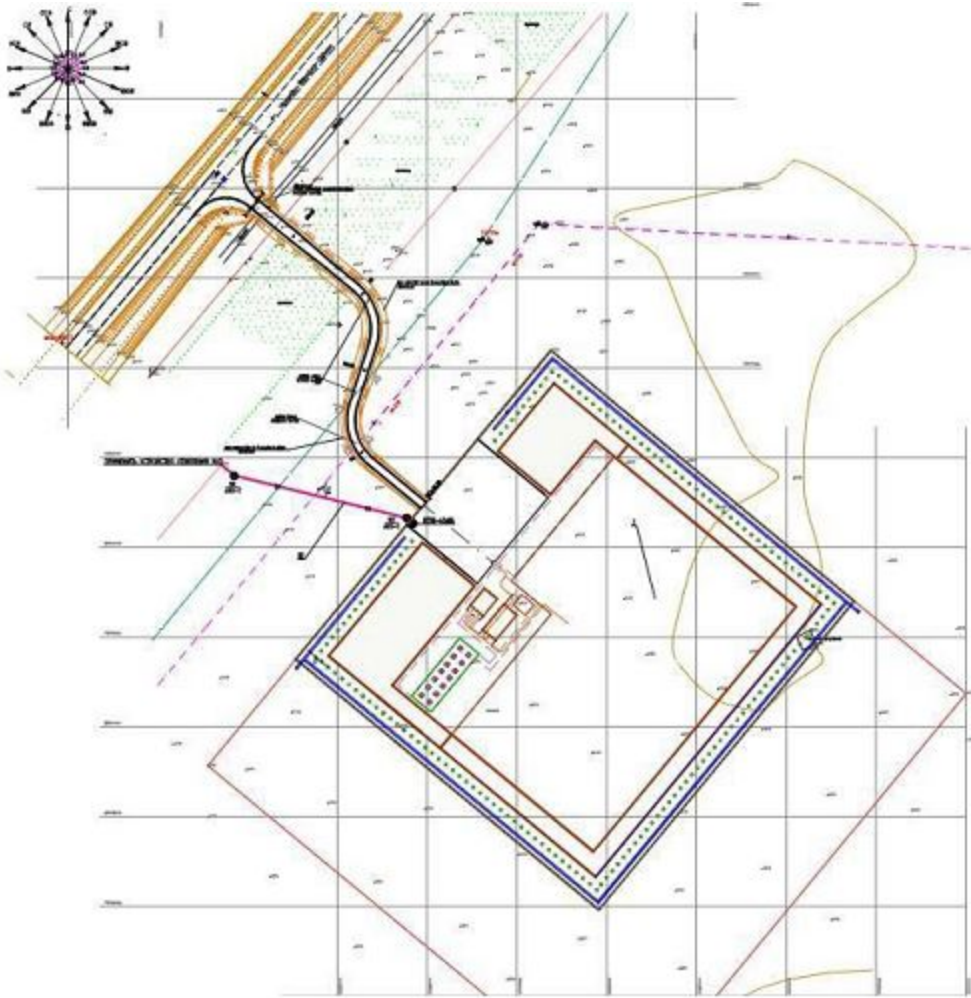
Қазіргі уақытта қалдықтарды қабылдау тығыздалмаған күйде (яғни қалдықтар халық пен ұйымдардан түсетін физикалық жай-күйде) жүргізіледі. Өндіріс қалдықтары (күл-қоқыстар, қала және аула аумағын жинау қалдықтары, астық қалдықтары, ҚТҚ (қалдықтарды сұрыптаудан қалған шлам) арнайы көлікпен әкелінеді және қажеттілігіне қарай жоспарлау мен тығыздау арнайы көзделген бульдозермен жүзеге асырылатын полигон аумағына түсіріледі.

ҚТҚ полигоны толы, санитарлық және экологиялық нормалар мен талаптарға сәйкес келмейді, қалдықтар сұрыпталмай көміледі, бұл полигонның қоршаған ортаны қарқынды ластау көзі, әртүрлі инфекцияларды таратушы болып табылуына әкеледі. Полигон дүркін-дүркін өртеніп тұрады.

2021 жылы "БҚО Ақжайық ауданының Чапаев ауылында қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны құрылысы" бойынша жұмыс жобасы әзірленді. Чапаев ауылы елді мекеніне арналған қатты тұрмыстық қалдықтарға (ҚТҚ) арналған жобаланған полигон учаскесі 6,2 км батыс шетінде орналасқан. Ақжайық ауданының Чапаев ауылы облыс орталығы Орал қаласынан 125 км солтүстік-шығысқа қарай орналасқан. Облыс орталығымен байланыс Орал - Атырау автомобиль жолымен жүзеге асырылады. Жақын арадағы теміржол станциясы Орал қаласында. "БҚО Ақжайық ауданының Чапаев ауылында қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны құрылысы" жұмыс жобасы бойынша 2021 жылғы 28 қазанда № 04-0320/21 қорытынды алынды. Алайда, жоба қаржыландырудың жоқтығынан іске асырылмады.

2.1-сурет

Жобаланатын полигонның ахуалдық схемасы

Қалдықтарды басқару және олармен қауіпсіз жұмыс істеу стратегиялық экологиялық жоспарлау мен басқарудың негізгі пункттерінің бірі болып табылады. Қалдықтармен жұмыс істеу халықаралық стандарттарға және Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтеріне сәйкес жүргізілуге тиіс.

Қалдықтарды ұтымды басқару үшін кәсіпорынның тіршілік әрекеті процесінде пайда болатын қалдықтардың барлық түрлерін қатаң есепке алу және бақылау қажет.

2.3.4. Қалдықтардың көлемі мен құрамы туралы деректерді жинау және жүйелеу

Қалдықтарды басқаруды ұйымдастыру үшін кәсіпорында өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинау және есепке алу жүйесі ұйымдастырылған. Қалдықтарды басқару жүйесі құрылды. Қалдықтарды басқару жүйесі Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын

нормативтік құжаттарға сәйкес қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі жұмыстарды қамтиды. Қалдықтарды басқару жүйесі технологиялық циклдің мынадай кезеңдерін қамтиды:

- Қалдықтардың пайда болуы.

- Қалдықтарды жинау және уақытша жинақтау.
- Қалдықтарды сәйкестендіру.
- Қалдықтарды сұрыптау.
- Қалдықтарды паспорттау,
- Қалдықтарды орау және таңбалау.
- Қалдықтарды тасымалдау.
- Қалдықтарды жинау (ретпен орналастыру).
- Қалдықтарды сақтау.
- Қалдықтарды жою.

2.4. Қалдықтардың ағымдағы жағдайының сандық және сапалық көрсеткіштері

Қоқыстың пайда болуын және өз бетінше шығарылуын есепке алудың болмауына байланысты тұрғындардың пластикалық қалдықтар, шыны ыдыстар және басқа қалдықтар сияқты жеке дара бұйымдардың көлемін анықтауы мүмкін емес. Халықтың дара бұйымдар қалдықтарының түзілуін есепке алуды жүргізбейтінін ескере отырып, қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу кезінде мұндай қалдықтардың сандық және сапалық көрсеткіштері ескерілмейді.

Сонымен қатар, ауылдық округ тұрғындарына сауалнама жүргізу барысында тұрғындардың үлесіне қалдықтарды кәдеге жаратудың түрлері мен тәсілдері анықталды. Бұл деректер осы Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттерін айқындау кезінде пайдаланылатын болады. Елді мекендердің тұрғындары күл мен көңнің шамамен пайда болу көлемін көрсетеді. Бұл ретте мұндай қалдықтардың 50% астамы тұрмыста тыңайтқыш, тұрмыстық пештерде қатты отын және т.б. түрінде пайдаланылады.

3. ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН ТҮРЛЕРІН ТАЛДАУ ЖӘНЕ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттері:

Құрамында сынап бар қалдықтар

Қазақстан Республикасының ЭК сәйкес қалдықтарға айналған материалдар мен өнімдерге, оның ішінде құрамында сынап бар қалдықтарға қойылатын талаптар қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару саласындағы ұлттық стандарттармен белгіленеді.

ҚСҚ жинау жүйесінің құрылмағандығынан және тұрғындардың хабардарлығы мен тәртібінің жоқтығынан қатты қалдықтарға арналған контейнерлерге экологиялық қауіп төндіретін қауіпті қалдықтардың түсу мәселесі туындайды.

Әкімдікке жеке тұлғалардан құрамында сынап бар қалдықтарды жинау жүйесін ұйымдастыру қажет. Мамандандырылған ұйымды таңдауға, мамандандырылған

контейнерлерге қызмет көрсетуге, оның ішінде құрамында сынап бар шамдар мен коректендіру көздерін тасымалдау мен өңдеуге байланысты шығындар бюджет қаражаты есебінен жабылуы тиіс. Мамандандырылған ұйымды таңдау үшін конкурс (тендер) өткізу қажет, таңдалған компанияның лицензиясы болуы және заңнамада белгіленген барлық талаптарға және ұлттық стандарттардың талаптарына сәйкес келуі қажет.

Электр және электронды жабдықтардың қалдықтары

Ақжайық ауданында заңды және жеке тұлғалардан пайда болған ЭЭЖҚ басқару жүйесі жоқ.

Әдетте, жеке тұлғалармен түзілген ЭЭЖҚ-ы ҚТҚ арналған контейнерлерге тасталады, содан кейін қалдықтарды жинау ұйымдарымен ҚТҚ полигонына тасымалданады, ол жерде көміліп, қоршаған ортаға зиян келтіреді. Заңды тұлғалардан ЭЭЖҚ алу жүйесі де жолға қойылмаған.

Полигон жағдайында ЭЭЖҚ коррозияға және тотығуға ұшырайды, ал олардың құрамындағы әртүрлі ауыр металдар топырақ пен жер асты суларына түседі, сондықтан оларды ҚТҚ полигонына шығаруға тыйым салынады.

ҚР ЭК 365-бабына сәйкес коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері (ЭЭЖҚ, құрамында сынабы бар қалдықтар, батареялар, аккумуляторлар және басқа да қауіпті компоненттер) бөлек жиналып, мамандандырылған кәсіпорындарға қалпына келтіруге берілуге тиіс екені анықталды.

Ақжайық аудандық ТҮКШЖКЖАЖ бөлімінде ЭЭЖҚ жинау және қайта өңдеу көлемі бойынша деректер жоқ

Осылайша, ЖАО халық үшін ЭЭЖҚ жинау және кәдеге жарату жүйесін ұйымдастырып, заңды тұлғалардың ҚР ЭК 365-бабының талаптарын орындауын бақылауды күшейтуі керек.

Ірі көлемді қалдықтар

Ақжайық ауданының аумағында ірі көлемдегі қалдықтар (бұдан әрі – ІКҚ) (тұрмыстық техника, жиһаз және т.б.) бөлек жиналмайды, өйткені оларды шығару үшін арнайы орындар жоқ. ІКҚ контейнерлік алаңға тасымалданады, содан кейін коммуналдық қалдықтардың жалпы ағынында ҚТҚ полигонына барады.

Қазіргі уақытта ЖАО тарапынан шығару бойынша компанияны таңдау (конкурс) және ІКҚ әкету үшін арнайы орындарды айқындау бойынша жұмыс жүргізілуде.

Құрылыс қалдықтары

Тұрғындардың құрылыс қалдықтары да, жалпы ҚТҚ бірге, қолданыстағы полигонға көмуге жіберіледі.

2021 жылдан бастап құрылыс қалдықтарын кәдеге жаратуға тыйым салынды. ҚР ЭК-нің мәліметінше, жылжымайтын мүлік объектілерінің құрылысын немесе жөндеуін жүзеге асыратын жеке тұлғалар құрылыс қалдықтарын ЖАО ұйымдастырған арнайы орындарға өз бетінше апарды.

Қазіргі уақытта ЖАО құрылыс қалдықтарын шығаруға арналған арнайы орындарды анықтау және шығарумен айналысатын компанияны таңдау (конкурс) бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Тамақ қалдықтары

Халықтың тамақ қалдықтары да, жалпы ҚТҚ бірге, қолданыстағы полигонға көмуге жіберіледі. Тамақ қалдықтарын бөлек жинайтын контейнерлер жоқ. 2021 жылдан бастап тамақ қалдықтарын көмуге тыйым салынды.

Осылайша, биологиялық ыдырайтын коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды, оның ішінде компосттау арқылы қалпына келтіруді ынталандыру бойынша жұмыстарды күшейту және тамақ қалдықтарын кәдеге жаратуға тыйым салу талаптарының сақталуын қадағалау қажет.

4. КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАУ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ

Ақжайық ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын талдау нәтижелері бойынша коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау, сұрыптау, қайта өңдеу және кәдеге жарату процестері жетілдіруді қажет ететіні анықталды.

Бағдарлама шеңберінде коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру және келесі ең проблемалық мәселелерді шешу қажет:

- 1) Контейнер алаңдарының санитарлық талаптарға сәйкес келмеуі;
- 2) КА-ға контейнерлердің жеткізілмеуі;
- 3) Халықты әмбебап бөлек коллекциямен қамтамасыз ету үшін қайталама ресурстарды бөлек жинауға арналған контейнерлердің болмауы;
- 4) Тұрғындардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктерін (ІКҚ, ЭЭЖҚ, медициналық және т.б.) жинау жүйесінің болмауы;
- 5) Биологиялық ыдырайтын (тамақ) қалдықтарын бөлек жинаудың болмауы;
- 6) Ірі көлемді және құрылыс қалдықтарын жинау және тасымалдау жүйесінің болмауы;
- 7) Қалдықтарды басқару саласындағы халықтың хабардарлығы мен мәдениетінің төмендігі;
- 8) Тұрғындардың коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару қызметтеріне қанағаттанбауы;
- 9) Полигондағы жиі өрттер;
- 10) Заңды тұлғалардың ҚТҚ жеке тұлғаларға арналған контейнерлерге бақылаусыз орналастыруы;
- 11) Контейнер алаңдарына кірудің қиындығы, тәртіп бұзушыларға шараның жоқтығы;
- 12) Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, шығару, өңдеу және кәдеге жарату бойынша төмен жинау көрсеткіші;

- 13) Технологиялар мен жабдықтардың болмауы және ескіргені;
- 14) Жұмыс істеп тұрған сұрыптау желілерінің болмауы;
- 15) Қалдықтарды сұрыптаусыз кәдеге жарату;
- 16) Құрылыс және тамақ қалдықтарын қайта өңдеудің жоқтығы;
- 17) ҚТҚ терең өңдеу бойынша қуаттардың болмауы, ол арқылы полигонға орналастыру үшін жіберілетін қалдықтардың көлемін азайтуға болады;
- 18) Қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына теріс әсер ететін атмосфераға шығарындылар;
- 19) Полигондағы парниктік газдар шығарындыларының көлеміне теріс әсер ететін полигонда полигон газын жинау және қайта өңдеу технологияларының болмауы;
- 20) ҚТҚ полигонының толып кетуі, оның экологиялық және санитарлық нормаларға сәйкес келмеуі;
- 21) Жеке тұлғалардан төлемдерді өндірудегі проблемалар, нәтижесінде қалдықтарды шығару ұйымының (бұдан әрі-ҚШҰ) жыл сайын артып келе жатқан дебиторлық берешегі бар;
- 22) Халық төлемейтін ҚҚС, бірақ ҚШҰ төлеуі тиіс ҚҚС төлеу мәселелері.

5. РАЦИОНАЛДЫ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУПСІЗ КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЗАҢНАМАНЫҢ ТАЛАПТАРЫ

5.1. Жергілікті атқарушы органдардың коммуналдық қалдықтарды басқарудағы құзыреті

Коммуналдық қалдықтарға қойылатын талаптарды белгілейтін негізгі құжаттар 2021 жылы қабылданған Қазақстан Республикасының ЭК, Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидалары, Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптар, оның ішінде қалдықтардың түрлерін немесе топтарын (түрлерінің жиынтығын) техникалық, экономикалық және экологиялық орынды ескере отырып, міндетті бөлек жинау.

Экологиялық заңнамаға сәйкес коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру шеңберінде ЖАО негізгі бағыттары мен негізгі өкілеттіктері айқындалды (4-кесте).

Қоршаған ортаны қорғау заңнамасымен белгіленген ЖАО құзыреттері

4-кесте

Негізгі бағыттар	Қоршаған ортаға сәйкес құзыреттер мен талаптар заңнамасы
	<ul style="list-style-type: none"> • коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуді ұйымдастыру; • коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының стандарттарын әзірлеу;

<p>Коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы құжаттар мен стандарттарды әзірлеу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының нормаларын есептеу қағидаларын бекіту; • жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату тарифтерін әзірлеу; • ҚТҚ жинаумен, тасымалдаумен, сұрыптаумен және көмумен айналысатын субъектілер арасында тарифтерді бөлу тәртібін анықтау;
<p>Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету</p>	<ul style="list-style-type: none"> • бөлек жинауды көздейтін ұтымды және экологиялық таза коммуналдық қалдықтарды жинау жүйесін ұйымдастыру; • жинау, тасымалдау, сұрыптау, қалпына келтіру және кәдеге жаратумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілер үшін қажетті инфрақұрылымды құруды және жұмыс істеуін қамтамасыз ету; • конкурс (тендер) арқылы ҚТҚ жинау және шығару үшін ҚШҰ анықтау; • объектілерді салу және орналастыру үшін жер телімдерін беру (оның ішінде бақылау пункттерін және қайталама шикізатты қабылдау пункттерін жайластыру үшін), жер учаскелерінің шекарасын тіркеуді қамтамасыз ету;с ко к к кон • бақылау пункті мен қайталама шикізатты қабылдау пункттерінің орналасуын анықтау, бақылау пункті мен пайдаланылған ыдыстарды біркелкі салуды немесе қайта құруды жүзеге асыруды ұйымдастыру; • бөлек жинау үшін контейнерлердің қажетті санын орнатуды ұйымдастыру; • жеке тұлғалар түзетін құрылыс қалдықтары мен ІКҚ орналастыру орындарын ұйымдастыру; • бөлек жиналған қалдықтарды тасымалдауды ұйымдастыру; • тұрмыстық қалдықтарды орналастыру объектілерінің құрылысын қамтамасыз ету; • коммуналдық қалдықтарды өңдеу кезінде қоршаған орта сапасының мақсатты көрсеткіштеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету; • халықты тіркеу туралы мәліметтерге (тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтардың санын сәйкестендіру мақсатында)жинауды, тасымалдауды, сұрыптауды, қалпына келтіруді және жоюды жүзеге асыратын ұйымдар үшін қолжетімділікті қамтамасыз ету;
<p>Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесінің жұмыс істеу мониторингі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ЭК және Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу ережесіне сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқаруды бақылау;
	<ul style="list-style-type: none"> • ҚТҚ жинаудың, кәдеге жаратудың және қайта өңдеудің, оның ішінде бөлек жинаудың ұтымды жүйесі туралы халықты ақпараттандыру;

Халықпен жұмыс және коммуналдық қалдықтарды басқару саласын ынталандыру

- органикалық коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауға және оларды қалпына келтіруге, оның ішінде компосттау арқылы қалпына келтіруге жәрдемдесу;
- биологиялық ыдырайтын қалдықтарды кәдеге жаратуды азайтуды ынталандыру шараларын ұйымдастыру, оның ішінде оларды қайта өңдеу, атап айтқанда, компосттау және қайта өңдеу жолымен, оның ішінде биогаздарды және энергия өндіру мақсатында.

5.2. Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі басқа субъектілердің талаптары мен міндеттері.

Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі ҚШҰ талаптары мен міндеттері:

- ҚРЭГжТРМ -ға қызметтің басталуы туралы хабарлама жіберу;
- Арнайы жабдықталған көліктерді пайдалану;
- Көлік құралдарын спутниктік навигация жүйесімен жабдықтау;
- ҚТҚ иелерімен келісім-шарттар жасау (халықпен орталықтандырылған жүйеде мемлекеттік келісімдер);
 - ҚТҚ өңдеумен немесе көмумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілермен келісімдер жасау;
 - Қалдықтардың бөлек жиналған қалдықтары (фракциясы, түрі) үшін бөлек шығару жиілігін анықтау;
 - Одан әрі пайдалану үшін жарамсыз ыдыстарды жөндеуді және ауыстыруды ұйымдастыру және контейнерлер мен контейнер алаңдарын жуу және дезинфекциялауды қамтамасыз ету шаралары;
 - Қоқыстарды бөлек жинауға арналған контейнерлерді арнайы жабдыққа түсіру кезінде төгілген қоқысты тазалау.

Тұрғындар мен заңды тұлғалардың коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі талаптары мен міндеттері:

- Мемлекеттік келісім-шарттар негізінде қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін пайдалану;
- Қалдықтарды бөлек жинау үшін жасалған жағдайларға сәйкес қалдықтарды түрлері немесе топтары бойынша бөлуді қамтамасыз ету;
- Құрылыс және ІКҚ-ды ЖАО ұйымдастыратын арнайы орындарға өз бетінше шығару;
- Тұрғын үйлерде немесе жеке тұрған ғимараттарда қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің (ЖК) қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін пайдалану кезінде ЖАО-ның белгілі бір учаскелеріне қызмет көрсететін, яғни конкурсты жеңіп алған ҚШҰ-мен шарттар жасасу міндеті.

Қалдықтарды орналастыру орындарына қойылатын талаптар:

- Қабылдау критерийлеріне сәйкес келмейтін пластмасса, макулатура, картон және қағаз қалдықтарын, ҚСҚ, шыны ыдыстар, куллет, ЭЭЖҚ, литий және қорғасын-қышқылды аккумуляторлар, құрылыс, медициналық, тамақ және сұйық қалдықтарды, қалдықтарды кәдеге жаратуға тыйым салу;
- ҚТҚ алдын ала сұрыптаусыз шығаруға тыйым салу;
- Полигонға түскенге дейін полигонға орналастыруға арналған қалдықтардың саны мен қауіпті қасиеттерін азайтуды қамтамасыз ету;
- Қалдықтарды жинақтауға немесе көмуге арналған арнайы бөлінген жерлерден тыс сақтауға тыйым салу;
- Қабылдау критерийлеріне сәйкес қалдықтарды араластыруға тыйым салу;
 - Полигон операторының биологиялық ыдырайтын қалдықтарды орналастыру көлемін азайту және полигон газын жинау және кәдеге жарату жүйелерін орнату арқылы полигондағы метан шығарындыларын азайту бойынша шаралар қабылдау қажеттілігі;
 - ҚТҚ полигондарында ағынды суларды және полигон газдарын жинау және кәдеге жарату жүйесінің және шығарындыларды бақылау жүйесінің (полигон газы) болуы;
 - Салынып жатқан ҚТҚ полигондарында су өткізбейтін экранның болуы;
 - Полигонда қоршаған ортаға тигізетін теріс әсерінің алдын алу үшін жиналған қалдықтарда түзілетін сүзінділер мен сарқынды суларды бақылау жүйесінің болуы;
 - ҚР ЭК талаптарының сақталуын қамтамасыз етпейтін ҚТҚ полигонының жұмысына тыйым салу.

6. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫҢ ЛАСТАНУ ДЕҢГЕЙІН БАҒАЛАУ

Қоршаған ортаның ластану деңгейін есептеу қоймада сақталатын өндірістік қалдықтардан іргелес аумақтарға ластаушы заттардың көшу дәрежесін ескеретін төмендету коэффициенттерін есептеу үшін жүргізіледі.

Есеп "Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттерін есептеу әдістемесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 22 маусымдағы № 206 бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады.

Ластаушы заттардың қоймадағы өндірістік қалдықтардан жер асты суларына көшуін (K_b), қалдықтар қоймасында сақталған қалдықтардан іргелес аумақтардың топырақтарына өту дәрежесін (K_n) және эолдық дисперсия дәрежесін 3В-дағы ескере отырып төмендету коэффициенттері атмосфераға (K_a), формулалар бойынша экспоненциалды табиғаттың дозаға әсер ету тәуелділігін ескере отырып есептеледі:

$$K_b = 1 / \sqrt{d_b}; \quad (4.1)$$

$$K_n = 1 / \sqrt{d_n}; \quad (4.2)$$

$$K_a = 1 / \sqrt{d_a}; \quad (4.3)$$

мұнда:

d_b, d_n, d_a - жер асты суларының, топырақтың және атмосфералық ауаның ереженің негізгі құрамында болатын химиялық элементтермен және қосылыстармен ластану деңгейінің жиынтық көрсеткіштері.

Сәйкесінше қоршаған орта компонентіндегі 3В орташа концентрациясы формулалар арқылы есептеледі:

m, k, r

$$C_{jв} = 1/m \sum_{j=1} S_{Cjв}; \quad (4.12) \quad C_{jп} = 1/k \sum_{j=1} S_{Cjп}; \quad (4.13) \quad C_{ja} = 1/r \sum_{j=1} S_{Cja} \quad (4.14)$$

мұнда:

m – олардағы 3В құрамын анықтау үшін су сынамаларын алу нүктелерінің жалпы саны; k - 3В мазмұны үшін топырақ сынамаларын алу нүктелерінің жалпы саны; r - 3В мазмұны үшін ауа сынамаларын алу нүктелерінің жалпы саны;

$C_{jв}, C_{jп}, C_{ja}$ - сәйкесінше судың (мг/дм³), топырақтың (мг/кг) және ауаның (мг/м³) j -ші сынама алу нүктесіндегі i -го 3В концентрациясы.

Рұқсат етілген шекті концентрациядан (РШК) асатын концентрациялар құрамындағы ластаушы заттардың әрқайсысының қоршаған орта компоненттерінің ластану деңгейін есептеу мына формулалар арқылы жүзеге асырылады:

$$d_{iв} = C_{iв} / \text{РШК}_{iв}; \quad (4.15)$$

$$d_{iп} = C_{iп} / \text{РШК}_{iп}; \quad (4.16)$$

$$d_{ia} = C_{ia} / \text{РШК}_{ia}; \quad (4.17)$$

мұнда:

$d_{iв}, d_{iп}, d_{ia}$ - тиісінше жер асты суларының, топырақтың және ауаның i -ші 3В ластану деңгейі; $\text{РШК}_{iв}, \text{РШК}_{iп}, \text{РШК}_{ia}$ – сәйкесінше судағы (мг/дм³), топырақтағы (мг/кг), ауадағы (мг/м³) i -го 3В шекті рұқсат етілген концентрациясы.

3В қоршаған орта компоненттерінің ластану деңгейлерін анықтағаннан кейін формулалар арқылы олардың деңгейлерінің ШРК-дан асып кетуін есептейміз:

$$D d_{iв} = d_{iв} - 1 \quad (4.18)$$

$$D d_{iп} = d_{iп} - 1 \quad (4.19)$$

$$D d_{ia} = d_{ia} - 1 \quad (4.20)$$

мұнда:

$\Delta d_{iв}, \Delta d_{iп}, \Delta d_{ia}$ - ластану деңгейі i -th 3В сәйкесінше ауадағы сол заттың шекті рұқсат етілген концентрациясынан асып түседі.

Есептеудің соңғы кезеңі мына формулаларды пайдалана отырып, изотииімділік коэффициенттерін ескере отырып, қоршаған орта компоненттерінің ластануының жалпы деңгейін есептеу болып табылады:

$$n d_b = 1 + \sum_{i=1} S_{ai} * D d_{iв} \quad (4.21)$$

$$n d_n = 1 + \sum_{i=1} S_{ai} * D d_{iп} \quad (4.22)$$

$$n d_a = 1 + \sum_{i=1} S_{ai} * D d_{ia} \quad (4.23)$$

мұнда:

- i –изотииімділік коэффициенті үшін i -th 3В мынаған тең:

- бірінші қауіптілік класы үшін 1,0;
- қауіптіліктің екінші класы үшін 0,5;
- қауіптіліктің үшінші класы үшін 0,3;
- төртінші қауіптілік класы үшін 0,25; n - анықталған ЗВ саны.

Қоршаған ортаның ластануын бағалау деңгейін жүргізудің негізгі мақсаттары:

- зерттелетін аумақта өндіріс және тұтыну қалдықтарын орналастыру нәтижесінде пайда болатын техногендік жүктеме әсерінен қоршаған орта компоненттерінің тозу дәрежесін анықтау;

- өндірістік қалдықтардың жиналу шегін есептеу үшін қажетті сенімді деректерді алу, технологиялық процестерді жетілдіру;

қоршаған орта сапасының берілген деңгейін қамтамасыз ету үшін инженерлік және экологиялық шараларды әзірлеу;

- берілген уақыт аралығында қоршаған орта компоненттерінің қажетті күйін сақтауды қамтамасыз ететін экожүйеге оңтайлы жүктемені таңдау. Осы бөлімге сәйкес және "Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттерін есептеу әдістемесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 22 маусымдағы № 206 бұйрығы, эко жүйеге жүктеме рұқсат етілген.

Үш орта (атмосфералық ауа, су, топырақ жамылғысы) үшін төмендеу коэффициенттері 1-ге тең.

Білім берудің болжамды көлемдерінің жиынтық кестесі полигондарға тастауға жататын қатты тұрмыстық қалдықтар (Өндіріс және тұтыну қалдықтарының түзілуінің нақты көрсеткіштерінің жинағы, Мәскеу, 1999 жыл)

5-кесте

№	Есептеу көрсеткіштері	Өлшем бірліктері	Есептеу параметрлері
1	Жайлы үйлерде ҚТҚ жиналуы: - тамақ қалдықтарын жинау кезінде - тамақ қалдықтарын жинамау	м ³	жылына бір адамға 180-200 кг (0,9-1,0 куб. м) жылына бір адамға 210-225 кг (1,0-1,1 куб. м)
2	Жайлы емес сектордың ҚТҚ жинақталу нормасы,	м ³	2,6*
3	Жайлы секторда тұратын адамдардың болжалды саны, (м)	адам	-
4	Жайлы емес секторда тұратын адамдардың болжалды саны, (м)	адам	37953
	Қалдықтардың түзілуінің жылдық көлемі бойынша		

5	- қолайсыз сектор - қолайлы сектор	м3	98677,8 -
6	Жылдық ҚТҚ жалпы жылдық мөлшері, Мобр	м3	98677,8
7	Жылдық ҚТҚ жалпы жылдық мөлшері, Мобр	тн	5350,35
8	Орташа тығыздық		0,2

Қалдықтардың пайда болу көзі: Жақын ауылдардың тұрғындары

Түзілетін қалдықтардың атауы (әдіс бойынша): Тұрмыстық қатты қалдықтар

Қалдықтардың түзілуінің орташа жылдық көрсеткіші, кг/адам, КГ=210

Қалдықтардың тығыздығы, кг/м3, P=200

Қалдықтардың түзілуінің орташа жылдық көрсеткіші, м3/адам, M3=КГ/P=210/200=1,05

Адам саны, N=37 953

МК бойынша қалдықтар: 20 01 03 Аралас коммуналдық қалдықтар

Жылдағы жұмыс күндерінің саны, DN=245

Шығарылатын қалдықтардың көлемі, т/жыл, $M = N * KG / 1000 * DN / 365 = 37,953 * 210 / 1000 * 245 / 365 = 5350,35$

7. ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҚСАТТАРЫ, МІНДЕТТЕРІ ЖӘНЕ НЫСАНАЛЫ КӨРСЕТКІШТЕРІ

Бағдарламаның мақсаты Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру және Ақжайық өңірінің тұрғындарына көрсетілетін қалдықтарды жинау және шығару қызметтерінің сапасын арттыру болып табылады.

Бағдарламаның міндеттері:

Аудан тұрғындарын қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен толық қамтуды қамтамасыз ету үшін коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту;

Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін жетілдіру;

Коммуналдық қалдықтарды, оның ішінде нақты қалдықтарды (тамақ, құрылыс және ірі көлемдегі қалдықтар, ЭЭЖҚ және т.б.) өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту;

Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету;

Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу мәселелері бойынша халықтың мәдениеті мен хабардарлығын арттыру және барлық мүдделі тараптардың өзара іс-қимылын күшейту.

Қалдықтарды тиімді басқару кешенді және жүйелі көзқарасты, сондай-ақ барлық мүдделі тараптардың белсенді өзара іс-қимылын талап етеді. Алға қойған

мақсат-міндеттерге қол жеткізу үшін аудан көлемінде ғана емес, облыстың басқа аудандарымен де ынтымақтастықты жүзеге асыру қажет. Келесі қадамдарды орындау қажет:

1. Тиімді инфрақұрылымды дамыту:

Қалдықтарды жинау, тасымалдау және өңдеу объектілерін салу және жаңғырту.

Шығындарды азайту үшін жинау және тасымалдау бағыттарын оңтайландыру.

2. Ақпараттық науқандарды және білім беруді жүзеге асыру:

Қалдықтарды сұрыптау және кәдеге жарату ережелеріне халықты оқыту іс-шараларын ұйымдастыру.

Халықтың хабардарлығы мен жауапкершілігін арттыру мақсатында ақпараттық науқандарды өткізу.

3. Ынталандыру жүйесі:

Қалдықтарды азайтуды және қайта өңдеуді арттыруды ынталандыру үшін қалдықтарға салық сияқты экономикалық механизмдерді енгізу.

Қайта өңдеуге және қалдықтарды азайтуға белсенді қатысқандар үшін сыйақы немесе жеңілдік бағдарламаларын қолдау.

4. Бақылау және бағалау:

Қалдықтардың көлемін, жинау және қайта өңдеу тиімділігін қадағалау үшін мониторинг жүйесін құру.

Бағдарлама нәтижелерін жүйелі түрде бағалау және нәтижелерге негізделген стратегияларды бейімдеу.

5. Мүдделі тараптармен ынтымақтастық:

Қалдықтарды өңдеу процесіне жеке компанияларды, үкіметтік емес ұйымдарды және халықты тарту.

Ресурстарды біріктіру және күш-жігерді үйлестіру үшін жергілікті үкіметтермен серіктес болу.

6. Заңдар мен ережелерді сақтау:

Қалдықтарды басқару саласындағы тиісті заңнамалар мен ережелерді үнемі жаңартып отыру және сақтау.

Қажет болса, халықаралық келісімдер мен стандарттарға сәйкестік.

7. Инновациялар және зерттеулер:

Қалдықтарды басқарудың және оның қоршаған ортаға әсерін азайтудың жаңа жолдарын іздеуге бағытталған ғылыми және инновациялық жобаларды қолдау және қаржыландыру.

8. Қаржылық тұрақтылық:

Қалдықтарды басқару бағдарламасының тұрақты қаржылық моделін, оның ішінде қаржыландырудың және бюджеттеудің ашық жүйесін әзірлеу.

9. Мониторинг және тәжірибе алмасу:

Қалдықтарды басқаруда күштерді біріктіру үшін басқа аудандармен бірлесіп жұмыс жасау.

БАҒДАРЛАМАЛЫҚ МАҚСАТТАР

Қалдықтарды басқару бағдарламасының мақсаттары нақты, өлшенетін, қол жеткізуге болатын, өзекті және уақытқа байланысты болуы керек (SMART критерийлері). Міне, қалдықтарды басқару бағдарламасының мақсаттарының кейбір мысалдары:

Полигонға жіберілетін қалдықтардың жалпы көлемін азайту:

Мақсаты: 5 жылдық кезеңнің соңына дейін полигонға жіберілетін қалдықтардың жалпы көлемін 20%-ға қысқарту.

Өлшем: Жыл сайын полигонға жіберілетін тонна қалдықтар саны.

Мақсаты: 2 жыл ішінде ауданның 75 пайызында қалдықтарды бөлек жинау және сұрыптау бойынша стандартты тәжірибеге қол жеткізу.

Өлшем: Бөлек жинау ұйымдастырылған аумақтың пайызы.

Парниктік газдар шығарындыларын азайту.

Мақсаты: Қалдықтарды басқару саласындағы барлық қолданыстағы заңнама мен стандарттарды сақтауды қамтамасыз ету.

Өлшем: Сәйкестікті тексеру және аудит нәтижелері.

Мақсаттар қалдықтарды басқару бағдарламасының нақты мақсаттары мен міндеттеріне сәйкестендірілген және белгіленген мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін жүйелі түрде мониторинг пен бағалануы тиіс.

8. МАҚСАТ МЕН МІНДЕТТЕРГЕ ЖЕТУДІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, ЖОЛДАРЫ

Негізгі бағыт – қалдықтарды басқару инфрақұрылымын жаңғырту: Негізгі бағыттардың бірі – қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу және кәдеге жарату инфрақұрылымын жаңғырту және дамыту. Бұған заманауи жинау пункттерін салу, бөлек жинау контейнерлерін орнату және тасымалдау жүйесін жаңарту кіреді.

Пайда болған жерде сұрыптау және бөлек жинау: Тұрмыстық және кәсіпорын деңгейінде қалдықтарды бөлек жинауды ынталандыру маңызды бағыт болып табылады. Бұл қайта өңдеу және кәдеге жарату процестерін оңтайландыруға мүмкіндік береді.

Қайта өңдеу мен қайта өңдеуді ілгерілету: Бағдарлама қайта өңдеу компанияларымен серіктестік орнату және қайта өңделген материалдардың жергілікті нарықтарын дамытуға қолдау көрсету арқылы қалдықтарды қайта өңдеу мен кәдеге жаратуды белсенді түрде ынталандырады.

Білім беру және халықты ақпараттандыру: Бағдарламаны сәтті жүзеге асыру үшін қоғамды бөлек жинау ережелері, тұрақтылық және экологиялық жауапкершілік туралы оқыту және ақпараттандыру маңызды.

Мақсатқа жету жолдары:

Ұзақ мерзімді стратегияны әзірлеу және іске асыру: Бағдарлама мақсаттарға жету үшін нақты қадамдар мен мерзімдерді анықтайтын қалдықтарды басқарудың ұзақ мерзімді стратегиясын әзірлеуді және енгізуді көздейді.

Инфрақұрылымдық инвестициялар: Бағдарлама инфрақұрылымды, соның ішінде жинақтау пункттерін, өңдеу зауыттарын және көлік жүйелерін жаңғыртуға және салуға қаражат қарастырады.

Заманауи технологияларды енгізу: Бағдарлама контейнерлерді толтыру мониторингі жүйелері және ГАЗ (геоақпараттық жүйелер) технологияларын пайдалана отырып, қалдықтарды жинау жолдарын оңтайландыру сияқты заманауи технологияларды енгізуге бағытталған.

Ақжайық өңірінде қалдықтарды сұрыптайтын қабылдау пункттерін ашу қоршаған ортаға әсер етпейді немесе қоршаған ортаны қорғау шараларын жүргізу кезінде жобаланатын нысан аумағындағы экологиялық жағдайға ерекше әсер етеді.

ҚТҚ-ны бөлек жинау және сақтау үшін контейнерлер сатып алу қажет.

Жоғарыда аталған барлық жұмыстар жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеуді және қажетті қаржы қаражатын бөлуді талап етеді.

Осы бағдарламада ұсынған ұсынымдар төмендегілерге дейін азаяды:

1. Қалдықтардың пайда болуының технологиялық циклінің барлық кезеңдерінде есепке алу және бақылау жүйесін оңтайландыру.

2. Толық есеп пен бақылауды жүргізу үшін;

- қолданыстағы заңнамада белгіленген талаптарды сақтауға, пайда болған қалдықтарды қалпына келтіру және жою бойынша қажетті ұйымдастыру-техникалық және технологиялық шараларды қабылдауға;

- белгіленген мерзімде қалдықтардың пайда болуының жоспарланған көлемін ұсыну;

- белгіленген мерзімде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органда тіркелген қауіпті қалдықтардың паспорттары болуы;

- қалдықтарды түгендеу (түзілу және үшінші тұлғаларға беру көлемдері);

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қалдықтармен жұмыс істеуге қатысты ақпаратты беруге;

- қоршаған ортаны өндірістік және тұтыну қалдықтарымен ластауға әкеп соғуы мүмкін авариялардың алдын алу жөніндегі талаптарды сақтауға және оларды жою жөнінде шұғыл шаралар қабылдауға;

- қалдықтарды уақытша сақтау орындарын және оларды сақтауға арналған контейнерлерді ағып кетуге және экологиялық талаптарға сәйкестігіне жүйелі түрде тексеру жүргізу;

- нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес қалдықтар бойынша жазбаша құжаттаманы сақтау.

3. Жүзеге асыратын мердігерлік ұйымдармен шарттар жасасу өндіріс және тұтыну қалдықтарын қайталама шикізат ретінде пайдалану және ең үздік технологияларды қолдана отырып қалдықтарды кәдеге жарату саласындағы қызмет.

4. "Өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу журналына" әрбір орындалған операцияны жазып алу.

Қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

- халықты қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен қамту;
- ұзақ мерзімді шарттар жасасу және конкурстық негізде конкурстар өткізу;
- экономикалық негізделген тарифтерді бекіту;
- тарифтерді жинауды арттыру;

-қоқыс жинайтын контейнер алаңдарын санитарлық нормаларға сәйкес келтіру. Жиналатын қалдықтардың көлемі мен ерекшелігіне қарай жаңа ыдыстарды ауыстыру және орнату. Қоқыс шығаратын көліктер паркін және басқа да қажетті техникаларды жаңарту.

9. ХАЛЫҚТЫ ҚАЛДЫҚТАРДЫ ЖИНАУ ЖӘНЕ ТҮЗУ ҚЫЗМЕТТЕРІМЕН ҚАМТУ

Тұрғындарды қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтерімен қамту тек жеке тұлғаларды ғана емес, заңды тұлғаларды да қызметтермен толық қамту арқылы қамтамасыз етіледі. Тұрғын үйлерде немесе жеке ғимараттарда жұмыс істейтін заңды тұлғалармен (контейнерлер болмаған жағдайда) ЖАО айқындаған осы аймақтарға қызмет көрсету үшін тұрмыстық қалдықтарды ҚШҰ-мен ҚТҚ жинау және шығару жөніндегі қызметтерге шарттар жасасу бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу қажет.

Ұзақ мерзімді шарттар жасасу және конкурстық негізде конкурстар өткізу

ҚТҚ жинау және шығару жөніндегі қызметтердің сапасын арттыру үшін конкурстық негізде коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша ұзақ мерзімді шарттар жасасу қажет.

Нарыққа қатысушыларды айқындау бойынша конкурс (тендер) өткізу кезінде ЖАО ҚР ЭК және коммуналдық қалдықтарды басқару қағидаларына сәйкес ҚШҰ үшін талаптарды белгілейтін болады. ҚТҚ жинау және тасымалдау қызметімен ҚР экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес келетін мамандандырылған кәсіпорындар айналысуы тиіс.

ҚШҰ таңдау кезіндегі негізгі талаптардың бірі- ҚР ЭГжТРМ тізілімінде ҚТҚ жинау және шығару жөніндегі компанияның болуы, яғни қызметті жүзеге асырудың басталғаны туралы хабарлама беру. Қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" ҚР Заңына сәйкес ҚР ЭГжТРМ қызметіне кірісу туралы хабарлама беруге міндетті. Хабарламалық тәртіпке сәйкес келмейтін ҚШҰ конкурсқа қатыса алмайды және ҚТҚ жинау және шығару бойынша қызметтер көрсете алмайды,

өйткені қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау жөніндегі қызметті ҚР ЭГЖТРМ хабарламасынсыз жүзеге асыруға тыйым салынады.

Егер компания қауіпті қалдықтармен де айналысатын болса, оның лицензиясы болуы керек.

10. ЭКОНОМИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕЛГЕН ТАРИФТЕРДІ БЕКІТУ

Тұрмыстық қалдықтарды басқарудың ұтымды жүйесін одан әрі дамыту үшін жаңа тарифтерді есептеу және бекіту қажет. Тиісті инфрақұрылымды жасап, халыққа сапалы әрі уақтылы қызмет көрсету үшін қолданыстағы тариф жеткіліксіз. Белгіленген тарифтер қазіргі заманғы шындық пен инфляциялық процестерді ескере отырып, мамандандырылған ұйымдардың қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және кәдеге жарату жөніндегі шығындарын жабуға тиіс.

Экономикалық негізделген тарифтерді уақтылы қайта қарау, индекстеу және бекіту қалдықтарды жинау және шығару бойынша мамандандырылған ұйымдардың жоғары сапалы жұмысын қамтамасыз етеді, бұл ауданның экологиялық жағдайына және халықтың денсаулығына оң әсер етеді.

ҚТҚ жинау, шығару, қайта өңдеу және көму тарифтерінің жиналуын және халықтың уақтылы ақы төлеуін арттыру

ЖАО мамандандырылған ұйымдармен халықты тіркеу туралы ақпаратқа қолжетімділік мәселелері бойынша өзара іс-қимылын күшейту қажет.

Азаматтарды тұрғылықты, уақытша болатын (тұрғылықты) жері бойынша тіркеу кезінде жаңа тіркеу мекенжайы туралы ақпарат Ішкі істер министрлігінің ақпараттық жүйесінен нақты уақыт режимінде "Жеке тұлғалар" мемлекеттік деректер базасына (әкімшісі – Әділет министрлігі) жіберіледі. Қазақстан Республикасының барлық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдарына (әкімдіктеріне) қолжетімділік беретін анықтамалық деректер банкі болып табылады.

Осы интеграция аясында ЖАО ҚШҰ-на мекенжайы бойынша тіркелген азаматтардың саны туралы ақпаратты анонимді түрде (дербес деректерін бермей) береді, бұл ҚТҚ жинау, шығару, өңдеу және кәдеге жарату төлемдерін дұрыс есептеуге мүмкіндік береді.

11. ЖИНАЛАТЫН ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ КӨЛЕМІ МЕН ЕРЕКШЕЛІГІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ КОНТЕЙНЕРЛІК АЛАНДАРДЫ САНИТАРЛЫҚ НОРМАЛАРҒА СӘЙКЕС КЕЛТІРУ; ЖАҢА КОНТЕЙНЕРЛЕРДІ АУЫСТЫРУ ЖӘНЕ ОРНАТУ

Қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесі даму түріне қарай келесідей ұйымдастырылады:

Көпқабатты үйлер құрылысы орналасқан аумақтарда:

- тұрғын аудандардағы контейнер алаңдарын жабдықтау;
- стандартты контейнерлерді орнату;
- қалдықтарды шығару үшін жиналған қалдықтардың тығыздығын арттыру үшін нығыздау жүйесі бар қоқыс машиналарын пайдалану.

Жеке құрылыс бағыттары бойынша:

- жеке контейнерлерді орнату;
- қалдықтарды шығару үшін көлемі үлкен және сығымдау қабілеті жоғары қоқыс таситын көліктерді пайдалану.

Санитарлық нормаларына сәйкес келтіру үшін контейнер алаңдарына келесі шаралар қабылданады:

- Шаруашылықтардың, ұйымдардың, мәдениет мекемелерінің, демалыс орындарының аумақтарында көліктерге кіретін есіктері бар қоқыс жинауға арналған контейнерлерді орналастыру үшін арнайы алаңдарды бөлу. Учаске қатты жабынмен салынуы және қалдықтардың желмен таралу (тасымалдалу) мүмкіндігін болдырмайтын биіктікке дейін үш жағынан қоршалуы керек, бірақ 1,5 м кем емес.

- Контейнер алаңы тұрғын және қоғамдық ғимараттардан, балалар мекемелерінен, спорт алаңдарынан және демалыс орындарынан кемінде 25 м қашықтықта орналасуы керек. Қолданыстағы даму аймақтарында санитарлық алшақтықтарды сақтау мүмкіндігі болмаған жағдайда қашықтықтарды ЖАО, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелерінің меншік иелері және басқа да мүдделі тұлғалардың қатысуымен комиссия белгілейді.

Коммуналдық қалдықтарды жинау жоспарға сәйкес жүргізіледі.

Жинау жиілігін белгілеу кезінде түзілетін коммуналдық қалдықтардың көлемін, оның морфологиялық құрамын, жинау үшін пайдаланылатын ыдыстардың түрі мен санын (контейнерлер арқылы жинау кезінде) ескеру қажет.

Бөлек жинау кезінде қалдықтардың әрбір санаты (фракциясы, түрі) үшін шығарудың өзіндік жиілігі анықталады.

0°C және одан төмен температурада контейнерлердегі қалдықтардың сақтау мерзімі үш күннен аспайды, нөлден жоғары температурада бір тәуліктен аспайды.

Осы ЖАО бағдарламасы аясында контейнерлік паркті жаңарту және толықтыру, контейнер алаңдарын жөндеу және санитарлық нормалар мен заң талаптарына сәйкестендіру жоспарлануда.

Сондай-ақ пайдаланатын қоқыс таситын көліктер паркін толықтыру/жаңарту қажет. ҚШҰ мәліметінше, бүгінде халыққа тек: 1 Газ-53 қоқыс таситын көлік (2019 ж., қазіргі уақытта жұмыс істеп тұр), қоқыс таситын 1 Газ-53 машина жұмыс істемей тұр, 1 ассенизатор -машина қызмет көрсетеді.

Қоқыс шығаратын көліктер паркін жаңарту жеке инвестиция есебінен жүзеге асырылады.

11.1. Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін жетілдіру бойынша шаралар

Кейіннен алынған шикізатты дайын өнімге қайта өңдеуді ұйымдастыру және оның мүмкіндіктерін қарастыру ұсынылады. Өңдеу зауыттарын қазіргі уақытта ТМД елдерінің жеткізушілері кең ассортиментте және қолайлы бағамен ұсынады.

Қайталама шикізат (қағаз, картон, пластмасса, шыны) одан әрі өңдеу және дайын өнімді шығару үшін мамандандырылған кәсіпорындарға беріледі.

Қағаз бен картон қалдықтарын қалпына келтіру жаңа өнімдерді (қағаз және картон, экожүн, құрылыс материалдары) өндіру үшін физикалық, химиялық және басқа әдістермен жүзеге асырылады.

Пластикалық қалдықтарды қалпына келтіруді технологиялық процестердің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін технологиялар мен жабдықтарды пайдалана отырып, мамандандырылған ұйымдар жүзеге асырады.

Шыны ыдыс қалдықтарын қалпына келтіру экологиялық қауіпсіздік талаптарын сақтаған жағдайда жүзеге асырылады.

Қалдық шыны ыдыстарды қайта пайдалануға дайындау (сұрыптау, жуу, өңдеу);

Жаңа өнімдерді өндірумен механикалық және термиялық әдістер (шыны жүні, шыны ыдыстар, шыны талшықтар, плиткалар және т.б.);

ҚТҚ-ның қайта өңделмейтін бөлігінен екінші реттік қалдықтардан қатты отын алуға болады. Отынның бұл түрі ҚТҚ шығаруды барынша азайту үшін цемент зауыттары мен жылу электр станцияларында қолданылуы керек.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері кәдеге жарату үшін мамандандырылған қауіпті қалдықтар объектілеріне жіберіледі.

Тамақ қалдықтары

ҚТҚ, негізінен тамақ және органикалық қалдықтардың бөлек жиналған биологиялық ыдырайтын фракциялары аэробты немесе анаэробты әдіспен өңделуі керек. Бұл қалдықтарды кәріздік тазарту қондырғыларының шламымен бірге өңдеу мүмкіндігі де қарастырылады. Бүгінгі күні органикалық қалдықтарды кәдеге жарату мен өңдеудің әртүрлі технологиялары бар, соның ішінде: биогаз өндіру, компост жасау және тағыда басқаларын.

Компосттау – ҚТҚ ыдыратудың табиғи әдісі. Компосттау - оның табиғи биодеградациясына негізделген қалдықтарды өңдеу технологиясы.

Органикалық қалдықтарды компосттау тікелей үй шаруашылығында немесе орталықтандырылуы мүмкін. Тікелей үй шаруашылығында компосттау жай ғана компост шұңқырларында немесе арнайы компост машиналарын пайдалану арқылы жүзеге асырылады. Орталықтандырылған компосттау кезінде тұтынушылар органикалық заттардың бөлек жиналуын қамтамасыз етеді, содан кейін олар арнайы жабдықталған учаскелерге немесе компост сақталатын силостарға тасымалданады. Кейіннен мұндай компост ауыл шаруашылығы қажеттіліктеріне пайдаланылады.

Биологиялық ыдырайтын қалдықтардың жеткілікті көп мөлшері түзілетін және қосалқы шаруашылығы бар ұйымдар мен мекемелерде (мысалы, мектептерде) компост жасау жеке негізде жүргізілуі мүмкін.

Ірі көлемді және құрылыс қалдықтары

Қауіпті фракциялар ірі көлемдегі қалдықтардан жинау орындарында шығарылуы керек, содан кейін өңдеу және/немесе кәдеге жарату үшін мамандандырылған ұйымдарға жіберіледі.

Аралас құрылыс қалдықтарын жинау орнында қайталама шикізат пен қауіпті компоненттерді алып тастау арқылы сұрыптау керек. Келесілерді бөлек сұрыптау керек : ағаш; қағаз және картон; металл (қара және түсті металдар бөлек); минералды қалдықтар (тас, құрылыс тасы және кірпіш, сылақ, бетон, гипс, қаңылтыр шыны және т.б.); темірбетон және бетон бөліктері.

Ұсақтау және сұрыптау кешендері ірі құрылыс қалдықтарын өңдеу үшін қолданылады.

Қауіпті құрылыс қалдықтарына мыналар жатады:

1) құрамында асбест тақтасы немесе эфирі бар қалдықтар, асбест-цемент тақталары, асбест-цемент құбырлары, оқшаулағыш материалдар және т.б.;

2) бояулардың, лактардың, желімдердің, шайырлардың қалдықтары, оның ішінде олар бар бос ыдыстар мен аталған қалдықтарға малынған материалдар және т.б.;

3) құрамында мұнай өнімдері бар қалдықтар – рубероид, сіңдірілген оқшаулағыш материалдар, құрамында шайыр бар асфальт және тағы басқалары;

4) ластанған топырақ.

Қауіпті құрылыс қалдықтары бөлек жиналады және одан әрі өңдеу және/немесе кәдеге жарату үшін мамандандырылған компанияларға беріледі.

Сұрыптаудан кейін одан әрі өңдеуге жатпайтын коммуналдық қалдықтарды кәдеге жарату ҚТҚ полигонында жүзеге асырылады.

11.2. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету шаралары

Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

- ҚТҚ полигонын салу және пайдалануға беру;
- ескі ҚТҚ полигонының жерін кезең-кезеңімен рекультивациялау және қалпына келтіру;
- рұқсат етілмеген полигондарды анықтау және жою.

Ескі полигон аумағында қабылдауды, сұрыптауды қоса алғанда инфрақұрылыммен қамтамасыз ету қажет, содан кейін ғана ҚТҚ қалдық бөліктері көмілуі керек. Қолданыстағы ҚТҚ полигоны аумағындағы жерлерді заң талаптарына сәйкес

кезең-кезеңімен рекультивациялау және қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу қажет. Қолданыстағы ҚТҚ полигонын жабуға экологиялық рұқсат алғаннан кейін ғана рұқсат етіледі.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және санитарлық-эпидемиологиялық қызмет саласындағы мемлекеттік органның лауазымды тұлғалары жергілікті жерде қорытынды тексеру жүргізгеннен, меншік иесі ұсынған барлық мәліметтерді бағалағаннан кейін ғана қалдықтарды орналастыру орны жабық деп есептеп, полигонның жабылуын мақұлдау туралы хабардар етуі мүмкін.

Полигон жабылғаннан кейін, полигон иесі бес жыл бойына аумақты рекультивациялап, полигондағы газ бен сүзінділер шығарындыларын бақылауы керек. Бүлінген жерлерді қалпына келтіруге және кейінгі мониторингке қаражат полигондарды жою қорынан түседі.

Полигон иесі жоба шарттарына сәйкес полигонды рекультивациялауды жүргізгеннен кейін және орындалған жұмыстарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қатысуымен қабылдау комиссиясы қабылдағаннан кейін меншік иесі экологиялық мониторинг жүргізуді тоқтатады.

Рұқсат етілмеген үйінділерге қатысты мәселелерді шешу үшін "Қазақстан Ғарыш Сапары" ҰК" АҚ спутниктері тіркеген барлық ҚТҚ үйінділеріне мұқият аудит жүргізу қажет.

Жаңа полигондардың пайда болуына жол бермеу шарасының негізі 2030 жылға қарай халықты қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтерімен 100% қамту және қалдықтарды қауіпсіз басқару бойынша шағын және орта бизнеспен профилактикалық жұмыстарды жүргізу болып табылады.

11.3. Коммуналдық қалдықтарды басқару мәселелері бойынша халықтың хабардар болуын арттыру және барлық мүдделі тараптардың өзара іс-қимылын күшейту шаралары

Бағдарламаның тиімді жұмыс істеуі үшін тұрғындарды хабардар ету және қолдау маңызды. Халықтың хабардарлығын арттыру – ұзақ мерзімді процесс, ол тұрақты түрде жүргізілуі керек.

Жергілікті газеттер мен журналдарға қалдықтарды басқаруға байланысты проблема және қалдықтарды дұрыс басқару талаптары туралы халықты ағартуға бағытталған мақалалар жариялау ұсынылады.

ҚТҚ жинау және шығару жөніндегі қызметкерлер мен мамандандырылған ұйымдарға тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау және пластик, шыны, картон және қағаз қалдықтарына арналған контейнерлерде бөлек сақтау тәртібін түсіндіретін экологиялық науқандарды мерзімді түрде өткізу ұсынылады.

Мұндай әрекеттер әдетте бөлек жинауға арналған контейнерлер орнатылған аулаларда да, қалдықтар жоқ жерлерде де жүргізіледі. Бұл ретте полигондағы аралас

күйдегі ҚТҚ қоршаған ортаға тигізетін кері салдары және қалдықтарды бөлек жинауды енгізу қажеттілігі туралы тұрғындарға жан-жақты түсіндірме жұмыстары жүргізілуде.

Қалдықтарды сұрыптаудың енгізілген жүйесі туралы түсіндірмелері бар түрлі-түсті парақшаларды тұрғындар арасында тарату да жақсы нәтиже береді.

Басты назар негізгі мүдделі тараптар топтарына аударылады:

- халық (жұмыс істейтін және жұмыс істемейтін (үй шаруасындағы әйелдер, зейнеткерлер, балалар);

- мұғалімдер, еріктілер, белсенді топтар және мемлекеттік емес ұйымдар.

Қалдықтарды басқару бойынша халықты ақпараттандыру жоспарында халықты ақпараттандыру шаралары қарастырылады және мыналарды қамтиды:

- жергілікті газеттердегі жарияланымдар;
- мектептерде және көпшілік арасында тарату үшін материалдық ресурстарды қайта өңдеу бойынша ақпараттық материалдар;
- тамақ қалдықтарын үйде компост жасау бойынша брошюралар;
- мектеп оқушылары мен студенттердің оқу-жаттығу алаңдарына оқу сапарларын ұйымдастыру;

ҚТҚ бөлек жинау және қайта өңдеу бойынша ЖАО бизнес-бастамаларының көмегі болған жағдайда, қалдықтарды қайта өңдеу дамып келеді.

Қалдықтарды басқару саласындағы ұсыныстарды талқылау, қайталама шикізат пен контейнерлерді қабылдау пункттерін орнату және т. б. үшін ЖАО мен бизнестің, сондай-ақ басқа да мүдделі тараптардың өзара іс-қимылы бойынша түрлі кездесулер, дөңгелек үстелдер өткізілетін болады.

12. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР

"Қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қағидалары" бойынша - бағдарламаның қаржыландыру көздері ұйымдардың меншікті қаражаты, тікелей шетелдік және отандық инвестициялар, халықаралық қаржы экономикалық ұйымдардың немесе донор елдердің гранттары, екінші деңгейдегі банктердің кредиттері және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған басқа да көздер болып табылады. Іс-шаралар бағдарламасын қаржыландыру мыналар арқылы жүзеге асырылуы мүмкін:

- мемлекеттік және жергілікті бюджет;
- жеке инвестициялар,
- халықаралық қаржы ұйымдарының қаражаты;
- екінші деңгейдегі банктерден алынған несиелер және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздер.

Ұсынылған Бағдарламаны іске асыруға және қоршаған ортаны қорғау бойынша жоспарланған іс-шараларды іске асыруға арналған қаржылық шығындарды ҚР ЭК-ның 29-бабына сәйкес бюджет қаражаты есебінен жүзеге асыру жоспарлануда. Бұл тетік

осы іс-шаралар жоспарын әзірлеу және бекіту жылының алдындағы үш жыл ішінде жергілікті бюджетке қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін алынатын төлемақы сомасынан кем емес мөлшерде қаражатты пайдалануға мүмкіндік береді.

13. КӘСПОРЫНДА ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУ БАҒДАРЛАМАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ

Қойылған мақсаттарға қол жеткізу және қойылған міндеттерді орындау үшін Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары әзірленді, ол 2-қосымшада келтірілген.

Іс-шаралар жоспары міндеттер мен көрсеткіштер бойынша топтастырылған, орындау мерзімдері мен жауапты орындаушылар көрсетілген. Іс-шаралар жоспары күтілетін нәтижелерге қол жеткізу үшін Бағдарламаның барлық жауапты орындаушыларының жұмысын кешенді түрде және үйлестіруді қамтамасыз етеді.

Іс-шаралар жоспарына түзетулер мониторинг нәтижелері бойынша негізделген ұсыныстар болған жағдайда қажет болған жағдайда жүзеге асырылады. Мониторинг нәтижелері бойынша осының мақсаттарына, міндеттеріне және нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізу мүмкін еместігі анықталған жағдайда, Бағдарлама, басқа да іс-шаралар белгіленіп, анықталған проблемалық мәселелер бойынша шаралар қабылданады. Мониторинг нәтижелері бойынша ТҮКШЖКЖАЖ бөлімі мыналарға бағытталған шешімдер қабылдайды:

1) Бағдарламалардың белгіленген мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу үшін жоспарланған іс-шараларды іске асыру тиімділігін арттыру (басқа іс-шараларды айқындау);

2) Анықталған проблемалық мәселелер бойынша шаралар қабылдау.

ТҮКШЖКЖАЖ бөлімі Бағдарламаның тапсырысшысы ретінде келесі функцияларды орындайды:

1) Бағдарламаны барлық іске асырушылардың іс-әрекеттерін үйлестіре отырып, Ақжайық ауданында коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы мәселелерді шешуге бірыңғай орталықтандырылған кешенді тәсілді қалыптастырады және қамтамасыз етеді;

2) Бюджет қаражатын пайдалана отырып, Бағдарламаны іске асыруға арналған қаржылық шығыстар бойынша Батыс Қазақстан облысының әкімдігімен өзара іс-қимыл жасайды;

3) Бағдарламаның іс-шараларын іске асыру мәселелері бойынша коммуналдық қалдықтарды жинау және орналастыру субъектілерімен, мемлекеттік органдармен, әлеуметтік объектілермен, заңды тұлғалармен, жеке кәсіпкерлермен, жеке тұлғалармен өзара іс-қимыл жасайды;

4) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылуын бақылауды жүзеге асырады, Қоғамдық кеңес отырыстарында талқылау үшін мониторинг нәтижелерін ұсынады;

5) Бағдарламаның іс-шараларын іске асыру жөніндегі іс-шараларға, нысаналы көрсеткіштерге, шығындарға, оның ішінде Бағдарламаға тиісті өзгерістер енгізу қажеттілігін негіздейтін келіп түскен ұсыныстар негізінде түзетулер енгізеді;

6) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылуын тексеруге қатысады;

7) Бағдарламаны, сондай-ақ Бағдарлама іс-шараларын іске асыру туралы ақпаратты Ақжайық ауданы әкімдігінің ресми интернет-ресурсында жариялайды.

Бағдарламаны іске асырушылар: ТҮКШЖКЖАЖ бөлімі, аудан әкімдігі; мәслихат; коммуналдық қалдықтарды жинау, шығару, қалпына келтіру және көму жөніндегі субъектілер: мемлекеттік органдар, әлеуметтік нысандар, заңды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, үкіметтік емес ұйымдар және басқа да мүдделі тараптар.

Іс-шаралар жоспары Бағдарламаның құрамдас бөлігі болып табылады және қажетті ресурстарды көрсете отырып, бағдарламаның мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізуге бағытталған ұйымдастырушылық, экономикалық, ғылыми-техникалық және басқа да іс-шаралар кешенін білдіреді.

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасының орындалуын бақылауды ТҮКШЖКЖАЖ бөлімі жүзеге асырады. Бағдарламаның мониторингісі бағдарламаның іске асырылу барысы туралы есепті қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады.

Бағдарламаның мониторингі өткен жылдың қорытындысы бойынша жылына бір рет жүзеге асырылады, бағдарлама мен оның іске асырылуы туралы есептер көпшілікке қолжетімді интернет-ресурста орналастыру жолымен жұртшылыққа қолжетімді болады.

Бағдарламаны іске асыру Ақжайық ауданында экологиялық жағдайды жақсартуға және коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы жергілікті мемлекеттік органдар қызметінің нысаналы көрсеткіштерін арттыруға мүмкіндік береді.

Бағдарламаны іске асыру барысында мынадай негізгі нәтижелерге қол жеткізіледі:

- коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келтіру;
- Коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды 100% қамту;
- білім беру көзінде бөлек жинақты енгізу;
- қатты тұрмыстық қалдықтарды жағуға арналған жылжымалы пеш сатып алу;
- органикалық, ірі көлемдегі және құрылыс қалдықтарын өңдеуді дамыту;
- аумақты және ескі қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын рекультивациялауды жүзеге асыру;
- тұрғындардың коммуналдық қалдықтармен дұрыс жұмыс істеу туралы хабардар болу деңгейін арттыру және мәдениетін арттыру;
- қарашіріктен биогумус өңдеуге жер бөлу;
- Чапаев ауылындағы ағынды суларды кәрізге арналған су тазарту құрылыстарының жобасын қарастыру.

Осылайша, осы бағдарлама шеңберінде іс-шаралар кешенін іске асыру Ақжайық ауданында коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласында көрсетілетін қызметтердің сапасын арттырады, ҚТҚ жинау, сұрыптау және қайта өңдеу санын ұлғайтады және қалдықтардың қоршаған ортаға теріс әсерін барынша азайтуға мүмкіндік береді, тиісінше ауданның нысаналы көрсеткіштерін арттырады. Жалпы, бағдарлама азаматтардың өмір сүру сапасы мен жағдайларын айтарлықтай жақсартуға ықпал ететін болады.

14. КҮТІЛЕТІН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕР

Бағдарламаны іске асыру Ақжайық ауданындағы экологиялық жағдайды жақсартады және коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы ЖАО қызметінің нысаналы көрсеткіштерін арттырады.

Бағдарламаны іске асыру барысында мынадай түйінді нәтижелерге қол жеткізілетін болады:

Коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін ҚР заңнамасының талаптарына сәйкестендіру;

Коммуналдық қалдықтарды жинау және шығарумен 100% қамту;

Қоқыс үйіндісі орнынан бөлек жинауды енгізу;

ҚТҚ жағу үшін мобильді пеш сатып алу;

Органикалық, ірі көлемді және құрылыс қалдықтарын қайта өңдеуді дамыту;

ҚТҚ ескі полигонының аумағын рекультивациялауды жүзеге асыру;

Коммуналдық қалдықтарды дұрыс өңдеу туралы халықтың хабардарлық деңгейін арттыру және мәдениетін арттыру;

Биогумусты өңдеу үшін жер бөлу;

Чапаев ауылының ағынды суларына арналған су тазарту құрылыстары бойынша жобаны қарау.

Осылайша, осы бағдарлама шеңберінде іс-шаралар кешенін іске асыру Ақжайық ауданында коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласында көрсетілетін қызметтердің сапасын арттырады, ҚТҚ жинау, сұрыптау және қайта өңдеу санын ұлғайтады және қалдықтардың қоршаған ортаға теріс әсерін барынша азайтуға мүмкіндік береді, тиісінше ауданның нысаналы көрсеткіштерін арттырады. Жалпы, бағдарлама азаматтардың өмір сүру сапасы мен жағдайларын айтарлықтай жақсартуға ықпал ететін болады

Қосымша 1 Ауылдық округтер бөлінісінде коммуналдық қалдықтардың түзілу нормалары және контейнерлер мен қоқыс таситын көліктердің қажеттілігі жөніндегі мәліметтер

	Округтердің атауы	Халық саны	Нормати в бойынша ҚТҚ көлемі, текше.м. (12 ай үшін)	ҚТҚ көлемі нақты шығаруға және көмуге, текше.м. (күлсіз,көңсіз, және т.б.) (12 ай үшін)	ҚТҚ көлемі, м3 (орташа 1 айға).	Ұжалп. – ҚТҚ көлемі м3 (орташа 1 тәулікте)	Контейнер лер саны	Контейнерлер алаңының саны	Рейс саны 1 айға	Рейс саны 1 тәулікке (20 текше м.,болғанд а)	Километражға шаққандағы жанар жағар май шығыны 1 айға
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Чапаев ауылдық округі	10765	10765	6 567	897,083	36,866	84	6	13	0,73	15,5
	Чапаев ауылы	10178	9261,98	5 650	771,832	31,719	84	3	8	0,27	240
	Жайық ауылы	587	534,17	326	44,514	1,829	0	0	5	0,17	40
2	Ақжол ауылдық округі	2034	1850,94	1129,0734	154,245	6,3388356	0	3	9	0,3	445
	Ақжол ауылы	1274	1159,34	707	96,612	3,970	0	3	4	0,13	80
	Битілеу ауылы	220	200,2	122	16,683	0,686	0	0	2	0,07	30
	Қабыл ауылы	321	292,11	178	24,343	1,000	0	0	2	0,07	35
	Тінәлі ауылы	219	199,29	122	16,608	0,683	0	0	1	0,03	300
3	Ақсуат ауылдық округі	645	586,95	358,0395	48,9125	2,0101027	0	1	4	0,13	65
	Ақсуат ауылы	539	490,49	299	40,874	1,680	0	1	2	0,07	50
	Ақбұлақ ауылы	106	96,46	59	8,038	0,330	0	0	2	0,07	15
4	Алғабас ауылдық округі	2018	1836,38	1120,1918	153,0316	6,2889726	0	3	11	0,37	105
	Алғабас ауылы	1192	1084,72	662	90,393	3,715	0	2	4	0,13	50
	Тегісжол ауылы	199	181,09	110	15,091	0,620	0	1	2	0,07	10
	Қарағай ауылы	83	75,53	46	6,294	0,259	0	0	1	0,03	10
	Жанажол ауылы	361	328,51	200	27,376	1,125	0	0	2	0,07	25
	Тоған ауылы	183	166,53	102	13,878	0,570	0	0	2	0,07	10
5	Алмалы ауылдық округі	1780	1619,8	988,078	134,9833	5,5472603	0	2	6	0,2	70

	Алмалы ауылы	1227	1116,57	681	93,048	3,824	0	2	4	0,13	50
	Атамекен ауылы	553	503,23	307	41,936	1,723	0	0	2	0,07	20
6	Базартөбе ауылдық округі	1390	1264,9	771,589	105,4083	4,3318493	2	4	8	0,27	80
	Базартөбе ауылы	930	846,3	516	70,525	2,898	2	2	4	0,13	45
	Қалыңқұл ауылы	196	178,36	109	14,863	0,611	0	0	2	0,07	15
	Қызылжар ауылы	264	240,24	147	20,020	0,823	0	2	2	0,07	20
7	Базаршолан ауылдық округі	1270	1155,7	704,977	96,30833	3,9578767	0	3	7	0,23	70
	Базаршолан ауылы	1144	1041,04	635	86,753	3,565	0	3	5	0,17	50
	Есім ауылы	69	62,79	38	5,233	0,215	0	0	1	0,03	10
	Баянтөбе ауылы	57	51,87	32	4,323	0,178	0	0	1	0,03	10
8	Бударин ауылдық округі	1682	1530,62	933,6782	127,5516	5,2418493	10	2	7	0,23	80
	Бударин ауылы	1282	1166,62	712	97,218	3,995	10	2	5	0,17	50
	Самал ауылы	266	242,06	148	20,172	0,829	0	0	1	0,03	20
	Коловертное ауылы	134	121,94	74	10,162	0,418	0	0	1	0,03	10
9	Есенсай ауылдық округі	1409	1282,19	782,1359	106,8491	4,3910616	0	2	9	0,3	100
	Есенсай ауылы	912	829,92	506	69,160	2,842	0	2	5	0,17	50
	Кенсуат ауылы	367	333,97	204	27,831	1,144	0	0	2	0,07	30
	Тасоба ауылы	130	118,3	72	9,858	0,405	0	0	2	0,07	20
10	Жамбыл ауылдық округі	733	667,03	406,8883	55,58583	2,2843493	4	0	4	0,13	70
	Жамбыл ауылы	237	215,67	132	17,973	0,739	4	0	2	0,07	25
	Үштөбе ауылы	315	286,65	175	23,888	0,982	0	0	1	0,03	35
	Бітік ауылы	181	164,71	100	13,726	0,564	0	0	1	0,03	10
11	Жанабұлақ ауылдық округі	991	901,81	550,1041	75,15083	3,0883904	0	1	4	0,13	50
	Жанабұлақ ауылы	991	901,81	550	75,151	3,088	0	1	4	0,13	50
12	Қабыршақты ауылдық округі	901	819,91	500,1451	68,32583	2,807911	0	0	4	0,13	50
	Қабыршақты ауылы	901	819,91	500	68,326	2,808	0	0	4	0,13	50
13	Қарауылтөбе ауылдық округі	1329	1209,39	737,7279	100,7825	4,1417466	0	0	4	0,13	60
	Қарауылтөбе ауылы	1329	1209,39	738	100,783	4,142	0	0	4	0,13	60

14	Көнекеткен ауылдық округі	979	890,89	543,4429	74,240833	3,0509932	0	0	4	0,13	65
	Көнекеткен ауылы	789	717,99	438	59,833	2,459	0	0	3	0,10	45
	Камыстыкөл ауылы	190	172,9	105	14,408	0,592	0	0	1	0,03	20
15	Құрайлысай ауылдық округі	1616	1470,56	897,0416	122,54667	5,0361644	0	0	5	0,17	75
	Жұбан ауылы	1035	941,85	575	78,488	3,226	0	0	3	0,10	50
	Сайқұдық ауылы	581	528,71	323	44,059	1,811	0	0	2	0,07	25
16	Мерген ауылдық округі	1349	1227,59	748,8299	102,29917	4,2040753	0	0	7	0,23	85
	Мерген ауылы	952	866,32	528	72,193	2,967	0	0	4	0,13	50
	Мойылды ауылы	344	313,04	191	26,087	1,072	0	0	2	0,07	25
	Жолап ауылы	53	48,23	29	4,019	0,165	0	0	1	0,03	10
17	Сарытоғай ауылдық округі	821	747,11	455,7371	62,259167	2,5585959	0	1	5	0,17	50
	Жанама ауылы	669	608,79	371	50,733	2,085	0	1	4	0,13	40
	Сарман ауылы	152	138,32	84	11,527	0,474	0	0	1	0,03	10
18	Тайпақ ауылдық округі	5425	4936,75	3011,4175	411,39583	16,906678	10	3	10	0,33	60
	Тайпақ ауылы	4502	4096,82	2 499	341,402	14,030	10	3	6	0,20	25
	Томпақ ауылы	306	278,46	170	23,205	0,954	0	0	1	0,03	15
	Шабдаржап ауылы	617	561,47	342	46,789	1,923	0	0	3	0,10	20

Кестенің жалғасы

	Округтердің атауы	Рейс уақыты, минут (50 км/сағ шаққанда)	Максималды рейс саны (11 сағ.жұм.уақыты)	Контейнерлер көлемі	Контейнерлерді жөндеу үшін коэффициент	ҚТҚ жинаудың біркелкі емес коэффициенті	Қажетті контейнер саны	1 жұмыс күніндегі 1 коқыс тасығыштың өнімділігі 28 м³ (бару және қайту)	Кисп-0,7-ге тең автомобильдерді паркте пайдалану коэффициенті	n-коқыс тасығыштардың есептік саны, n=Vжал/(Вх Кисп)
1	2	13	14	16	17	18	19	20	21	22
1	Чапаев ауылдық округі	100	13				47	87		3
	Чапаев ауылы	55	8	0,75	1,05	1,25	44	18,67	0,7	2,43
	Жайық ауылы	45	5	0,75	1,05	1,25	2,56	11,67	0,7	0,22

2	Ақжол ауылдық округі	340	9				8,87	21		1,54
	Ақжол ауылы	105	4	0,75	1,05	1,25	5,56	9,33	0,7	0,61
	Битілеу ауылы	70	2	0,75	1,05	1,25	0,96	4,67	0,7	0,21

	Қабыл ауылы	35	2	0,75	1,05	1,25	1,40	4,67	0,7	0,31
	Тінәлі ауылы	130	1	0,75	1,05	1,25	0,96	2,33	1,4	0,42
3	Ақсуат ауылдық округі	65	4	0,75	1,05	1,25	2,81	9,3		0,62
	Ақсуат ауылы	35	2	0,75	1,05	1,25	2,35	4,67	0,7	0,51
	Ақбұлақ ауылы	30	2	0,75	1,05	1,25	0,46	4,67	0,7	0,10
4	Алғабас ауылдық округі	150	11				8,80	25,67		1
	Алғабас ауылы	30	4	0,75	1,05	1,25	5,20	9,33	0,7	0,57
	Тегісжол ауылы	30	2	0,75	1,05	1,25	0,87	4,67	0,7	0,19
	Қарағай ауылы	30	1	0,75	1,05	1,25	0,36	2,33	0,7	0,16
	Жанажол ауылы	30	2	0,75	1,05	1,25	1,58	4,67	0,7	0,34
	Тоған ауылы	30	2	0,75	1,05	1,25	0,80	4,67	0,7	0,17
5	Алмалы ауылдық округі	90	6				7,77	14		1
	Алмалы ауылы	45	4	0,75	1,05	1,25	5,35	9,33	0,7	0,59
	Атамекен ауылы	45	2	0,75	1,05	1,25	2,41	4,67	1,4	0,53
6	Базартөбе ауылдық округі	80	8				4,91	14		1
	Базартөбе ауылы	40	4	0,75	1,05	1,25	4,06	9,33	0,7	0,44
	Қалдырқұл ауылы	40	2	0,75	1,05	1,25	0,86	4,67	0,7	0,19
	Қызылжар ауылы	40	2	0,75	1,05	1,25	1,15	4,67	0,7	0,25
7	Базаршолан ауылдық округі	105	7				7,67	16,33		1
	Базаршолан ауылы	35	5	0,75	1,05	1,25	4,99	11,67	0,7	0,44
	Есім ауылы	35	1	0,75	1,05	1,25	0,30	2,33	0,7	0,13
	Баянтөбе ауылы	35	1	0,75	10,05	1,25	2,38	2,33	0,7	0,11
8	Бударин ауылдық округі	120	7				7,34	16,33		1
	Бударин ауылы	40	5	0,75	1,05	1,25	5,59	11,67	0,7	0,49
	Самал ауылы	40	1	0,75	1,05	1,25	1,16	2,33	0,7	0,51
	Коловертное ауылы	40	1	0,75	1,05	1,25	0,58	2,33	0,7	0,26

9	Есенсай ауылдық округі	70	9				5,58	16,33		1
	Есенсай ауылы	35	5	0,75	1,05	1,25	3,98	11,67	0,7	0,35
	Кеңсуат ауылы	35	2	0,75	1,05	1,25	1,60	4,67	0,7	0,35
	Тасоба ауылы	35	2	0,75	1,05	1,25	0,57	4,67	0,7	0,12
10	Жамбыл ауылдық округі	90	4				3,20	9,33		1
	Жамбыл ауылы	30	2	0,75	1,05	1,25	1,03	4,67	0,7	0,23
	Үштөбе ауылы	30	1	0,75	1,05	1,25	1,37	2,33	0,7	0,60
	Бітік ауылы	30	1	0,75	1,05	1,25	0,79	2,33	0,7	0,35
11	Жаңабұлақ ауылдық округі	25	4				4,32	9,33		0
	Жаңабұлақ ауылы	25	4	0,75	1,05	1,25	4,32	9,33	0,7	0,47
12	Қабыршақты ауылдық округі	25	4				3,93	9,33		0
	Қабыршақты ауылы	25	4	0,75	1,05	1,25	3,93	9,33	0,7	0,43
13	Қарауылтөбе ауылдық округі	25	4				5,80	9,33		1
	Қарауылтөбе ауылы	25	4	0,75	1,05	1,25	5,80	9,33	0,7	0,63
14	Көнекеткен ауылдық округі	50	4				4,27	9,33		1
	Көнекеткен ауылы	25	3	0,75	1,05	1,25	3,44	7,00	0,7	0,50
	Қамыстыкөл ауылы	25	1	0,75	1,05	1,25	0,83	2,33	0,7	0,36
15	Құрайлысай ауылдық округі	50	5				7,05	11,67		1
	Жұбан ауылы	25	3	0,75	1,05	1,25	4,52	7,00	0,7	0,66
	Сайқұдық ауылы	25	2	0,75	1,05	1,25	2,53	4,67	0,7	0,55
16	Мерген ауылдық округі	75	7				5,89	16,33		1
	Мерген ауылы	25	4	0,75	1,05	1,25	4,15	9,33	0,7	0,45
	Мойылды ауылы	25	2	0,75	1,05	1,25	1,50	4,67	0,7	0,33
	Жолап ауылы	25	1	0,75	1,05	1,25	0,23	2,33	0,7	0,10
17	Сарытоғай ауылдық округі	60	5				3,58	11,67		1
	Жанама ауылы	30	4	0,75	1,05	1,25	2,92	9,33	0,7	0,32
	Сарман ауылы	30	1	0,75	1,05	1,25	0,66	2,33	0,7	0,29
18	Тайпақ ауылдық округі	120	10				23,67	23,33		2
	Тайпақ ауылы	40	6	0,75	1,05	1,25	19,64	14,00	0,7	1,43

Томпақ ауылы	40	1	0,75	1,05	1,25	1,34	2,33	0,7	0,58
Шабдаржап ауылы	40	3	0,75	1,05	1,25	3	7,00	0,7	0,39

Ескертпе: Қоқыс тасығыштардың саны бойынша қажеттілік мына формула бойынша есептеледі:

$n = V_{\text{сут}} / (B \cdot K_{\text{исп}})$, мұнда

$V_{\text{сут}}$ — жинақталған қалдықтардың орташа тәуліктік көлемі

B — 1 жұмыс күніндегі 1 қоқыс тасығыштың өнімділігі (бару және қайту)

$K_{\text{исп}}$ — 0,7-ге тең автомобильдерді паркте пайдалану коэффициенті

2-қосымша

БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША ЖОСПАР

№ р/б	Жоспар атауы	Аяқталу нысаны	Орындау мерзімі	Орындалуына жауаптылар	Қаржыландыру көздері
1	2	3	4	5	6
Мақсат – экологиялық талаптарға сай коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру					

Қазақстан Республикасының заңнамасы және Ақжайық ауданының тұрғындарына қалдықтарды жинау және шығару бойынша көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру

1-міндет. Қала халқын қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен толық қамтуды қамтамасыз ету үшін коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту

Көрсеткіш 1. Тұрғындарды қатты тұрмыстық қалдықтарды жинаумен және шығарумен қамту

1.1	ҚТҚ жинауға, шығаруға, кәдеге жаратуға, қайта өңдеуге экономикалық негізделген тарифті бекіту	Маслихат шешімі	2024	ТҮКШЖКЖА, аудан әкімдігі, ҚШҰ, Мәслихат	Талап етілмейді
1.2	ҚТҚ шығару бойынша қызмет көрсету бойынша халықпен мемлекеттік шарттар жасасуға көшу	Ақпарат	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ЖК, ҚШҰ	Талап етілмейді
1.3	Ж е к е сектордағы контейнерлерді орнатуды қоса алғанда, контейнерлік паркті жаңарту:- 22 дана сатып алу (контейнерлер санының нормативі 162 дананы құрайды, бүгінде 140 дана бар)	Есеп беру	Жыл сайын	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҚШҰ	Жергілікті бюджет ҚОҚ бойынша іс-шаралар жоспары аясында
1.4	Контейнерлік алаңдарды жөндеу және оларды санитарлық нормалар мен заңнама талаптарына сәйкес келтіру	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҚШҰ	Жергілікті бюджет ҚОҚ бойынша іс-шаралар жоспары аясында
1.5	Қ а т т ы тұрмыстық қалдықтарды уақтылы шығаруды қамтамасыз ету үшін қоқыс шығаратын	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҚШҰ	ҚШҰ қаражаты, ж е к е инвестициялар,

	көліктерді жаңарту және сатып алу (2-3 бірлік)				МЖӘ ,Жасыл Даму
1.6	"ҚР Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесіне қосылған қокыс таситын көліктерді спутниктік навигация жүйелерімен жабдықтау және осы жүйелерді тұрақты жұмыс істеуде ұстау.	есеп беру	2024-2028	ҚШҰ	ҚШҰ қаражаты
1,7	Жергілікті атқарушы органдармен белгіленген учаскелерге қызмет көрсету үшін тұрғын үйлерде немесе жекелеген ғимараттарда (контейнерлер болмаған жағдайда) қызмет көрсететін заңды тұлғаларды ҚШҰ-мен ҚТҚ жинау және шығару қызметтеріне шарттар жасасуға түсіндіру жұмыстарын жүргізу.	есеп беру (ЗТ және ЖТ үшін хаттар бағытталған)	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҚШҰ	Талап етілмейді
Тапсырма 2. Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін жетілдіру					
Көрсеткіш 2. Бөлек жинауды қамту - бөлшек фракция бойынша: құрғақ және ылғалды; - - белгілі бір қауіпті қалдықтар түрлері (медициналық және құрамында сынабы бар, ЭЭЖК)					

2.1	ҚТҚ-ның құрғақ фракциясын бөлек жинау үшін арнайы контейнерлерді орнату	есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҚШҰ	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
2.2	Қауіпті қалдықтардың түрлерін: ҚСҚ, ЭЭЖҚ, құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдар мен химиялық қоректендіру көздерін, аккумуляторларды, халықтан пайда болатын медициналық қалдықтарды бөлек жинауды, тасымалдауды және өңдеуді қамтамасыз ету үшін мердігерді анықтау бойынша конкурсты ұйымдастыру.	Байқау қорытындысы, мердігер компанияларды анықтау	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
2.3	Қоғамдық орындарда (сауда орталықтары, пошта бөлімшелері, халыққа қызмет көрсету орталықтары және т.б.) батареялар, құрамында сынап бар шамдар, электрондық және электр жабдықтары, медициналық қалдықтар сияқты қауіпті тұрмыстық қалдықтарды	Есеп беру, қабылдау пункттерін анықтау	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, аудан әкімдіктері, мердігерлік ұйым, басқару жөніндегі мамандандырылған компаниялар	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде

	жинаудың стационарлық пункттерін ұйымдастыру.				жергілікті бюджет
2.4	Әлеуметтік саланың аудандық мекемелерімен (мектептер, балабақшалар, жоғары оқу орындары және т. б.), кәсіпорындармен, шағын орта бизнес субъектілерімен қайталама шикізатты (пластик, қағаз және картон, шыны және т.б.) бөлек жинауды енгізу қажеттілігі мәселесі бойынша профилактикалық жұмыс.	есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі	Талап етілмейді
2.5	Мамандандырылған кәсіпорындарға пайдаланылған " Қажетсіз қайта өңдеуден арылу" ЭЭЖҚ халықты арылту бойынша тұрақты акция өткізу (жарты жылда бір рет)	Өткізілген акциялар туралы есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, аудан әкімдіктері, мамандандырылған кәсіпорындар	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
3-міндет. Ерекше қалдықтарды (тамақ, құрылыс және көлемді қалдықтар, ЭЭЖҚ және т.б.) қоса алғанда, коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту.					
Көрсеткіш 3. Қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесі: ҚТҚ (түзілу көлеміне қарай)					
3.1	ҚТҚ көлемін азайту үшін престоу қондырғысын сатып алу	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, мердігерлік ұйым	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
	Аудандық әлеуметтік сала				

3.2	мекемелерінен (мектептер, балабақшалар, ЖОО және т.б.) кәсіпорындардан, шағын және орта бизнестен құрамында сынап бар қалдықтарды жинау және залалсыздандыру;	Жасалған шарттар туралы мәліметтер	2024-2028	Конкурс қорытындысы бойынша таңдалған мердігер ұйым	Талап етілмейді
3.3	Аудандық әлеуметтік сала мекемелерінен (мектептер, балабақшалар, ЖОО-лар және т. б.), кәсіпорындардан, шағын және орта бизнестен ЭЭЖҚ жинау және залалсыздандыру.	Жасалған шарттар туралы мәліметтер	2024-2028	Мердігерлік ұйым	Талап етілмейді
3.4	Жылжымалы инсинераторлық пеште қайта өңделмейтін Қ Т Қ фракциясын жағу мәселесін зерделеу.	Ақпарат	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
3.5	Чапаев ауылында ағынды суларды тазарту үшін су тазарту құрылыстарын салу қажеттілігі мәселесін зерделеу	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі мердігерлік ұйым	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет
Тапсырма 4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету					
Көрсеткіш 4. Экологиялық талаптарға сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын жабу және рекультивациялау					
4.1	Ескі полигонды рекультивациялау	Мемлекеттік сараптаманың қорытындысы бойынша	2024-2028		Жоспар шеңберінде жергілікті бюджет

	у жобасын әзірлеу	рекультивациялық жоба		Облыс әкімдігі, полигон операторы	ҚОҚ бойынша іс-шаралар, жеке инвестициялар
4.2	Полигонның ескі жерлерін кезең-кезеңімен рекультивациялау және қалпына келтіру	Қабылдау комиссиясының есебі	2024-2028	Облыс әкімдігі, полигон операторы	Полигонды тарату қоры, жергілікті бюджет, жоспар шеңберінде ҚОҚ бойынша іс-шаралар
4.3	Қарашіріктен биогумус өңдеуге жер бөлу	Есеп беру	2024-2028	Оператор полигон	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет. Жоспар шеңберінде жеке инвестициялар
4.4	Полигонды жою қорын құру	Есеп беру	2024-2028	Оператор полигон	Талап етілмейді
4.5	Ақжайық ауданындағы коммуналдық және құрылыс қалдықтарының рұқсат етілмеген үйінділерін (табиғи үйінділерін) анықтау және жою	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі	ҚОҚ жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде жергілікті бюджет. Жеке инвестициялар

5-міндет. Тұрғындардың коммуналдық қалдықтармен өзін-өзі өңдеу мәселесі бойынша хабардарлығы мен мәдениетін арттыру және барлық мүдделі тараптардың өзара іс-қимылы

Көрсеткіш 5. Халықтың экологиялық өмір сүру сапасына қанағаттану деңгейі

5.1	Халықты қалдықтарды (пластик, картон, қағаз, шыны) қабылдаудың ұйымдастырылған жинау пункттері туралы хабардар болуын қамтамасыз ету	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҰЕҰ, ҚШҰ	Талап етілмейді
	Жергілікті газеттерде коммуналдық қалдықтардың				Жоспар шеңберінде

5.2	қауіпті құрамдас бөліктерімен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдері туралы жарияланымдар	Ақпарат	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҚШҰ	жергілікті бюджет ҚОҚ бойынша іс-шаралар
5.3	Мектептерде колледждерде, ЖОО-ларда және т.б. тарату үшін материалдық ресурстарды қайталама пайдалану туралы ақпараттық материалдарды дайындау.	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҰЕҰ, ҚШҰ	Жоспар шеңберінде жергілікті бюджет ҚОҚ бойынша іс-шаралар
5.4	Азық-түлік қалдықтарын компосттау бойынша брошюраларды тарату	Есеп беру	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҰЕҰ, ҚШҰ	Жоспар шеңберінде жергілікті бюджет ҚОҚ бойынша іс-шаралар
5.5	Мектептердегі, ЖОО-ғы қалдықтарды үйде сұрыптау және пластикке, шыныға және макулатураға арналған контейнерлерге бөлек сақтау тәртібін түсіндіретін экологиялық акциялар	Есеп беру, акциялар	2024-2028	ТҮКШЖКЖАЖ, аудан әкімдігі, ҰЕҰ, ҚШҰ	Жергілікті бюджет, шеңберінде, ҚШҰ қаражаты

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы Экология кодексі.
2. Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2008 жылғы 18 сәуірдегі №100-ө бұйрығына "Өндіріс және тұтыну қалдықтарын максималды орналастыру нормативтерінің жобаларын әзірлеу әдістемесі" №16 қосымша.
3. Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 22 маусымдағы № 206 "Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен қалдықтарды көму лимиттерін есептеу әдістемесін бекіту туралы" бұйрығы.

4. Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а 2021 жылғы 6 тамыздағы 314 "Қалдықтар сыныптауышын бекіту туралы" бұйрығы.

5. Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің м.а 2021 жылғы 9 тамыздағы №318 "Қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қағидаларын бекіту туралы" бұйрығы.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрілігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК